

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic - literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60

Nr. 11.

Apare la 1 și 15 ale fiă-cărei luni.

Tomul I.

Ciocolii.

Roman istoric de Theochar Alexi.

(Continuare.)

Era în a doua noapte după sosirea sa la Tîrgoviscea. Tudor stetea cu spatele reșinat de păretele jilav al închisorei sale, cu mâna pe frunte, cu ochii turburi, cu buzele arse.

„Etă recunoștința lumii!“ ținea el cu amărăciune.

„Gata am fost să-mi jertfesc sângele, picătură de picătură pentru sânta și sublima cauză, pe care o urmăream. Ostașii mă înălțară fără de voia mea, și când vedură, că, spre recunoștință, voiesc să-i înalț și eu la rëndul meu pe acea tréptă pe care trebuie să ajungă un ostaș, pentru a fi respectat, când simțiră, că încep să plivesc din mijlocul lor buruiana cea rea și otrăvitoare, începură mai întâi să cârtescă, apoi să se opună! Eu, om fără cunoștință mai de aproape a lumii, nu mă opri, nu băgai în sémă strigătele celor persecutați, căci convins de opera mea salutară și creșdend că cei care s'au unit cu mine, trebuie să simțescă toți ca și mine, eram ca și sigur, că în curënd va fi stirpita cea mai mică urmă de răutate din óstea mea. Cât de amar mă înșelai o Dómne, cât de amar, răutatea fu mai puternică, răutatea isbuti a domni peste binele și étă-mă victima orbicii mele!

„Cine ar fi creșdut, cine, că acciași ostași, care nu au pregetat a se devota unei cauze sante, vor pregeta tot atât de puțin, de a jertfi pe inișiatorul acestei cauze! . . .

Aici Tudor fu intrerupt în meditașionele sale cele negre. O scîrșăitură la ușă îi atrase atenșionea la cele ce se petrecea împrejurul său. Zărî o licurire printre crepăturile ușei, și aușî cum se invértea o

cheiă în bróscă. „Har Domnului“ exclamă el „vin să-mi sfêșască chinurile mele, căci această visită nopturnă nu póte avea alt scop de cât de a-mi lua viața. Ducă-o. Sângele meu îl hărăzuesc patriei mele, dea Domnul, ca se resară din el rodul cel măreț, pentru carele am voit să-l jertfesc.“

Tudor îș țilcuiuse bine mișcarea neobiciuită. Ușă se deschise și dete intrare lui Tache Pângărescu și căpitanului Caravia, care năvăliră cu paloșele lor ridicate asupra martirului libertăței.

Tudor n'avu timp a țice alt ceva de cât: „tu esci mei Iudo“ cu aceste cuvinte adresate cătră Tache, căđu la pământ lovit de paloșul lui Caravia. Tache se plecă și-i mai trase încă una peste cap, apoi îl luară legat, jumătate mort cum era îl duseră la malul Iasului și îl tăiară acolo în bucățele. Arnăușii pe care îi luaseră cu ei, strinseră aceste bucățele de carne de om încă palpitândă și le aruncară în fântâna, ce stetea pe atunci lângă așa numita grădina „lui Geartol.“

Astfel sfêși marele martir român, despre care ne cântă poporul.

Cine trece Oltul mare?
Ce viteaz răsbunător
Umple astăđi de teróre
Sbirii bietului popor?
Este Tudor, e ósténul
Ce 'nspăiménță pe păgân;
E voinicul e Olténul
Este Tudor, Domn Român!
Să-l urmăș Românii cu toș
Să scăpăm țera de hoș!

Cine trece strâns în fiară,
Ocolit de vîndători?
Cine pierde închisore
La ai țerii apăsători?
Este Tudor, e oșteanul,
Ce 'nspăimântă pe păgân
E voinicul e Olténul;
Este Tudor, Domn Român.
Sai române, sai nu sta,
Sai pe Tudor a scăpa!

Cine zace în uitare,
În iubitul său pămînt,
Fără cruce, fără floare,
Fără lacrimi pe mormînt?
Este Tudor, e oșteanul,
Ce 'nspăimântă pe păgân;
E voinicul, e Olténul:
Este Tudor, Domn Român.
Plîngi popor nenorocit,
Plîngi că Tudor a pierit!

XXVIII.

La Bucov.

— Ce mai răsplată — dicea cocóna Chera a lui Tache către soțul ei — ispravnic, din gogiu-gugea caimacam al țerei, ispravnic al districtului Prahova și Săcueni, și ai primit această batjocură,

„De la mic la mare!“ — dragă Duduca răspunse Tache, „cu ințetul să face oțetul, prea o luaserăm peste picior și țăta ce ni-a fost urma. Din ispravnic voi ajunge caimacan al Craiovei, din caimacan al Craiovei, caimacan al țerei întregi și apoi, de-or vrea sfinții — Domn.“

— Tu ai început să mergi ca racul și mi-e tēmă că în loc să ajungi la domnie, vei ajunge cam mîne la robie — făcu Duduca cu un semn de dispreț.

Tache la aceste cuvinte fu apucat ca de nisce fiori reci, i se părură ca o prorocie și Duduca i se presintă acum ca o chieză rea.

„Taci nevastă“ țise el după o mică tăcere cu gura înclăștată, „și nu cobî. Rochiă lungă, minte scurtă, destul am ascultat de sfaturile tale, acum voi merge după capul meu!“

Duduca vădu cu spaimă că o luase pe o cale rea. Avea încă trebuință de acest om și nu era bine să-lu ațite în contra ei.

— Și așa dară, vom merge la Bucov — întrebă ea schimbând vorba.

„Da, vom merge la Bucov. căci acolo este reședința ispravnicului.“

Femeii tocmai această împrejurare i era contrariă. Ea ar fi dorit să rămîna în capitală, în elementul ei, în care singur se simțea bine.

— Însă totuși vom mai sta vr'o câteva țile aici — observă ea.

„Ba, eu voiesc să plecăm cât mai curînd“ replică el. Tache acceptase postul de ispravnic cu mare bucurie, tocmai din cauză, fiindcă-l muta din Bucuresci, unde nu se mai simțea sigur de la o vreme

în cōce, unde visurile cele grele îl persecutau cu mai mare înverșunare, ca prin alte locuri, unde era silit a trece adeseori pe dinaintea aceluia loc, care fusese martorul acelor omoruri, de a căror suvenir se temea mai mult: omorurilor lui Vlad și al Dochiei.

— Dar trebuie să ne luăm țiva bună de la prietini, trebuie să-i chiamăm la mēsă, căci nu ne ducem din lume, ca să ne lăpădam cu totul de ei — continuă Duduca.

„Fii“ răspunse Tache, „vom bancheta vr'o două țile, vom arăta prietinelor, că suntem mulțămîți cu sōrtea noastră, și că nu am uitat de ei.

Astfel făcură, banchetară vr'o două țile cu prietini lor, apoi se duseră la Bucov.

Duduca încercase în zadar a prelungi șederea lor în Bucuresci, căci Tache, cu tōtă beția în care se aruncase anume, pentru a isgōni din mîntea sa stahia Duducheii, nu mai putea scăpa de ea. Acum o vedea chiar cu ochii deschiși, chiar printre cupele pline.

Duduca însă își propuse a face ce va face și a se întorce cât mai curînd în capitală.

Veniră la Bucov cu mare alaiū. Însoții de o cētă de satirgii, în o trăsură cu patru cai.

Chiar în mijlocul satului trăsura fu silită să se oprēscă.

— Ce-i băiete? — strigă Tache către argatul său care ședea pe capră. — De ce v'ați oprit în cale și nu mănăți înainte la ispravnicie. —

„Apoi de, boieriule“ răspunse argatul „este glōtă dinaintea bisericeii, ese vr'un alaiu de nuntă.“

— Ba, și-au botezat Nicolae arendașul bărbatul Mândicheii un prunc, cel dintăiu băiat ce i a trimis Dumnețeu după o căsătorie de mai mulți ani; de bucurie Nicolae a făcut un botez ca și o nuntă, a chemat la veselie satul întreg, și acum tocmai es din biserică, cu pruncul botezat. —

„Ce fel!“ sbieră Tache, „un botez de mojiță să mă oprēscă în cale, pe mine, pe noul ispravnic!“

— țăta slava ce ne ascēptă aici — observă Duduca cu glas ascuțit.

„Mișcă — 'nainte“ răcni Tache către vizitiu.

— Nu pot boerule — răspunse acesta, — fără să calc ómenii din alaiul de botez, care ne vine tocmai în față!

În acest moment Nicolae arendașul, cu mōșa, care ținea pe noul botezat în brațe, cu nașul și cu o grămadă de óspeți în urma lor, ajunsese de-a dreptul trăsurei.

Tache, infuriat, se ridică de pe jelt în picere întinsă mîna și rupse de pe copilaș bucata de sfită cu care era învălit.

El voise să apuce chiar pruncul nevinovat, dar mōșa zăbind mișcarea sa hostilă, se retrăsese și scăpase astfel pe nevinovatul copilaș de ghiarele ciocoiului.

„Bieinl, adă bieinl!“ răcni Tache eșit din fire. Duduca mai cumpētată, fanariota mai cu minte, care

nu făcea nici odată răul din singura iubire a răului, ci numai când vedea vr'un folos și se acum cătră Tache.

— Ce te pui frate cu mojiții, dar lasă-i în pace. Ce ți-a făcut bietul copilăș, eam privește-l cât e de drăgălaș cum ne zimbește. —

Tache păru în adevăr emoționat de aspectul pruncului nevinovat, care împins de valul glótei ajunsese acum cu moșa chiar la scara trăsorei.

„Bine ȳici“ răspuse el lăsându-se éráș pe jelt și asceptând să trecă glóta. „Bine ȳici“ repetă el acum, „ar fi rușine să-mi pui mintea cu un copil nou botezat!“

Peste puțin vizitiul fu éráș în stare a pune trăsura în mișcare.

Ispravnicul și cu soția sa sosiră la reședința lor.

În casele lui Nicolae, care erau aceleaș case de unde plecaseră Tache în lume, de óre-ce bătrénul Mihai tata Mandichei luase cu arendă de la urmașii coconului Andronache Tuzluc moșia Bucovului, care după mórtea sa, rămăsese ginerelei-séu Nicolae spre exploatare, în aceste case, era linisce cumplită.

Lăhusa, Mândica era încă în pat, căci nu-i reveniseră încă puterile. Dormea, séu părea că dorme. Lângă ea era o muiere bătrénă, una din acele muieri, care sunt tot de-a una la îndemână, când e vorba de vr'o nuntă, de vr'un botez, séu de vr'un mort. O muiere sciută, adică care se pricepea la tóte datinile, care scia tóte tipicurile și care se simțea fericită în exercitarea funcțiilor ei însemnate.

Acéstă muiere, de altmintea neam cu Mandica, din a cincea séu a șesea spiță, rânduise tóte după cum se cerea la un botez cum se cade și ascepta cu nerăbdare, la capétul patului, întórcerea celor de la botez.

De o dată se auđi un vuet în pridvor.

Bătréna nu avu timp să alerge de cât până 'n pragul ușei, căci acolo fu intimpinată de altă muiere, care venia cu sudorile pe frunte, cu fața pălită, cu resufflarea stinsă.

— Ce-i pentru Dumneđeu lele Reveico, ce-i? întrebă bătréna.

„Vai l'a sdrobotit, l'a omorít!“ ȳise lelea Reveica cu vocea stinsă.

În patul lăhusei se auđi o mișcare. Femeile nu băgară de sémă de preocupate ce erau.

— Pe cine, doar pe băiețel, vai nu ȳiceam eu, nu ȳiceam eu, că nu va fi bine de el. Au uitat să pună de mâncare ursitórelor, în a treia nópte după nascerea pruncului, au uitat, cu tóte că li-o spusese.

Mândica se sculase în pat și tindea urechia să auđă din gura Reveichei, décă în adevăr primul ei născut se întâmplase acea nenorocire, pe care venise să o vestéscă. N'avu însă răbdare să mai ascepte, până ce o isprăvi bătréna cu recriminațiunile ei próste.

„Copilul meu, pe el să-l fi sdrobotit“ țipă decí ea acum căđénd de slăbiciune éráș pe pilotă.

— Na, na. — șopti acum bătréna necăjită, — veđi ce mi-a făcut lelea Reveica, mi-a omorít pe fina Mandica. —

„Ba nu, nu-s mórta“ ȳise Mândica cu vocea slabă, „dar mor . . . mă sfirșesc . . . décă nu afiu . . . acum îndată . . . de cine a vorbit lelea Reveica.“

Acéstă din urmă se speriasse de rezultatul primejdios al vestei sale. Ea voi să repare după puțință răul ce făcuse fără de voia ei.

Cu tóte că în fantasia ei, era convinsă de mórtea pruncului, căci veđuse cum îl smulsese ispravnicul din brațele móșei, și îi sdrobise capul de rótele trăsorei. După cum scim nu se întâmplase un asemenea lucru, dar lelea Reveica, fiind în depărtare, nu putuse recunósce, că ispravnicul luase numai bucățica de sfită și că băiețelul, rămăsese téfer în brațele móșei; ér cât despre sdrobirea capului băiatului, ce-i drept, astă vėdanie nu o avuse în nici un chip, dar auđise de la cei dimprejur, când venia fuga să vestéscă nenorocirea la casă.

Lelea Reveica decí, care altmintre era bună de inimă, voi să repare răul, să apropiă de patul lăhusei și ȳise:

„Nu te speria Mandică, căci nu-i nimic.“

— Apoi bine nu spuse-și acum că mi-a omorít pruncul, — observă Mandica cu buzele pălite.

„Mândica mami, vorba vine așa“ răspuse lelea Reveica.

— Pentru Dumneđeu, ce s'a întâmplat dară, spune, — se rugă Mândica încercând a se scula éráș.

„Stai liniscită draga mami“ i ȳise bătréna din casă.

— Étă stau, numai grăbiți de-mi spuneți, că mor de asceptare.“

„Apoi să veđi“ incepu lelea Reveica, „preotul sfirșise cu sfântul botez, băiatul se pusese în scutece, se înfășase, și noi o pornirăm cu toți spre casă. Era lume multă, vai câtă lume, nu încăpea pe uliți, dina-intea bisericei glóta era așa de désă încât nu puteam să înaintăm decât fórté incet pas de pas.“

— L'a strivit, de bună sémă l'o fi strivit — erupse Mândica cu spaimă.

„Ba nu draga mami, nu l'a strivit,“ mângăiă lelea Reveica. „Uf, stai puțin să-mi reculeg mințile. ca să ți-le spun de la început. Unde mi-am lăsat vorba.“

— Spuneai că eșirăți din biserică — ajutâ bėtréna din casă.

„Așa-i, eșirăm din biserică, și era o imbulzclă mare, și de o dată auđirăm strigătul: dați-ve în lături, că vine boerul, vine Măria-sa Ispravnicul. Eu alergai înainte și avui fericirea să trec nevetămată dinaintea trăsorei în care ședea ispravnicul. — Dar sciți, că mă minunai fórté când veđui, că omul la care se inchina atăta lume, că Măria-sa Ispravnicul, era Tache al Păngărescului!“ . . .

— Tache, ajuns ispravnic! — șopti Mândica cu mirare.

„L'am recunoscut indata, și ătă de ce m'am mirat când am vădut că s'a repeđit asupra pruncului. . .

— Tache, el să se fi atins de copilul mēu, blăstem asupra lui, blăstem, să nu-lū mai ajungă sórele, să . . .

Măndica nu mai putu vorbi, căđuse din nou in leșini.

In acest moment se auđi vuet prin curte. Sē intorceau cei de la botez.

Pruncul era nevătămat. Măndica revenindu-și in fire, îl găsi lingă sine, îl luă, îl strinse cu foc de peptul ei matern, apoi incepu să plângă și iș ușură astfel inima.

Dar blăstemul pe care-lū aruncase asupra lui Tache nu-lū revocă.

XXIX.

Descoperirea.

Noul ispravnic Tache Păngărescu avu mai intăiū grije să isgonescă pe toți funcționarii vechi din slujbă și să-i inlocuesă prin ómenii lui.

Intre acești din urmă unul îi intrecea pe toți, era un om, care părea născut pentru funcțiunile unui călău, atāt era de crunt și fără de inimă. Lumea îl polecrise Neagu Rupepele. Pe acest om Tache îl numi de pircalav, și-lū trimetea să stringă dările. Nu putem descrie cruđimele acestui om. Bieții săteni trebuiau să plătescă dijmele și cele-lalte dări de câte trei, patru ori, și decă se jurau pe viul Dumneđeu, că nu mai au nimic, dar nimic ce să dea, decāt póte sufletul lor, atunci Neagu îi ungea cu păcură și îi lega de pomt, unde îi măncau muscile și țintarii, séu îi spēndura cu capul in jos, punea un mangal sub ei și presera ardei pisat pe jar de îi atuma și îi aducea la nebunie. . .

Intr'una din ăile Tache se inchisese cu Neagu in chilia sa pentru a incheia cu el socotelile din cartalul trecut.

Neagu adusese o grămadă de rēboșe, și revașe, Tache le examină și scóse o sumă óre care, indoitā așa de mare ca accia ce susținea Neagu că ar fi strins.

„Mē inșeli hoțule,“ sbierā Tache, „te bag in pușcārie.“

— Pe sfānta cruce me jur, cocóne, că nu țī-am tāmuit nici măcar o para frāntă; să n'am parte de dioa de māne, decā te-am inșelat — se jura Neagu.

„Hai de, să fiā cum ăiei, scóte banii.“

Neagu scóse acum unul câte unul trei pungī din antereul séu și versā cuprinsul lor de aur pe mēsă.

Ochū ciocoiului lacom luccau și selipeau ea și aurul de pe mēsă, la acēstă vedere . . . in acest moment se auđi o bătaiā la ușă.

Tache ascunse in grabă banii și intrebā cu vocea indoioșă:

„Cine-i?“

— Eu-sū cocóne, Radu Stan, și aduc o stafetă de la domnul Ipsilanti! —

Ispravnicul deschise ușa luā și ceti rēvașul, care îi adusese stafeta, apoi o aruncā necăjit la pāmēnt.

„Doue sute de miū de lei să-i dau érăș“ sbierā el cu ciudă, „fanariotul spurcatul de el nu se mai satură; dar și Turcii au nāvălit in țēră, ătă ce-mī place incă și mai puțin.“

Tache numerā stafetei suma cerutā și ceru apoi de la el o adeverință, pe care o puse bine. Apoi omeni pe solul lui Ipsilanti cu multā ospitalitate și îi ăise, să ia séma, să nu-i se întēple ceva pe cale.

Solul i spuse tóte precauțiunile luate.

Tache zimbi când auđi că venise numai cu un singur arnăut.

Zimbi, căci i era lesne a executa planul séu.

„Numai cu un singur arnăut ai venit“ observā el „asta nu-i de ajuns, it voi da pe pircalavul meu Rupepele și pe arnăutul meu Nastase, care să te insoțescă cel puțin până ce vei eși din pădurea Bucovului.“

Solul primi acēstā propunere, spre nefericirea sa, căci cei doi ómenī ai lui Tache, îl doborāra pe el și pe arnăutul séu, tocmai in pădurea Bucovului la pāmēnt, îi luarā banii, și îi aduserā inapoi lui Tache.

Dar credem că cetitorul va fi obosit deja de atâtea fără de legi, de care au cetit până acum, deci nu ne vom opri mai mult la descrierea lor ci vom căuta a ajunge la sfērșit.

Tache mai comise câte și mai câte și ar mai fi comis incă și mai multe decā nu s'ar fi schimbat de o datā starea lucrurilor.

Planurile lui Ipsilanti, cu tótā iscusința lor, căđurā cu desăvērșire. Tot acea ce prăpădisese pe patrioticul Tudor Vladimirescu fu și stricăciunea lui Ipsilanti. Desfrēnarea ostașilor séi ajunsese la culme; cabalele și intrigile oficerilor séi i slăbirā pozițiunea.

Cu data din 8 Iunie 1823 Ipsilanti publicā o proclamațiune cătrā armata sa, in care se aflau și următórele pasage:

„Ostași! Nu voiesc să mai defaim acest nume sacru continuând a vi-l da voue, care nu sunteți de cât o turmă fricóșă de ómenī! trădările și resvrătirile vóstre mă silesc a vē părăsi . . . Voi ați căleat jurămintele vóstre, ați trădat pe Dumneđeu și patria vóstră și m'ați vëndut și pe mine, tocmai in minutul, in care speram a invinge cu voi, séu a muri cu voi. . .“

După fuga lui Ipsilanti din țēră, lucrurile luarā o altā față. Boerī pāmāntenī isbutirā in fine de a obține de la inalta pórtă numirea unui prinț pāmēntean.

Ultima dorință a lui Tudor murind se implini. Din sängele eroului Romāniciei rēsărirā ér domnī pāmēntenī. După risipirea zavergiilor, care risipire se sevērși cu ușurință, de óre ce acum le lipsca capul, pórtă ceru ca din Romānia să se trimitā la Constantinopole câte cinei séu șēpte candidați de Domnī. Din

boerii ce fură trimiși, Banul Grigoriu Ghica fu numit beiu în România.

În districtul Prahovei era febră mare. Lumea auzise de această schimbare, și bieții țărani se încercau a străbate până la tron cu plângerile lor în contra tiraniei ispravnicului.

Tache se uneltea din toate puterile ca să potolească focul. El recunoscuse în fine, că era imposibil de a isbuti și decise a fugi din țară.

Duduca însă nu se unia cu această părere. Ea din contră era convinsă, că dacă vor merge ei mai înainte la București, vor fi în stare a risipi furtuna, și că nu era nici o cauză serioasă pentru a dispera de viitor.

După multă sfadă și vădînd în fine că nu era cu putință de a mai sta în mijlocul țeranilor, Tache se decise în fine, cu inima indoită de a merge la București.

Duduca era voișă. Ea se reîntorcea în elementul ei iubit. Tache însă nu se putea feri de temerile cele mai grele.

Acum vedea erăș mai des de cât ori când stăhile lui Vlad și a Dochiei.

Ajunși la București Duduca se puse la muncă. Părea că avuse dreptate cu sfatul ei; căci pungile de bani pe care le împărțea într-o parte, promisiunile pe care le făcea în altă parte, protestările pe care le prezenta în toate părțile, avură efectul dorit.

Cercetarea care se pornise în contra lui Tache Pângărescu în urma unei plângeri prezentate de 500

de Români veniți desculți în capitală, cu haine sdrențarose cu fețele supte, încovăiați de sarcina chinurilor și de durerea bătailor, se sfârși cu desvinovățirea ciocoiului.

Cum, vor exclama cetitorii, Domnitorul român, tot atât de nedrept cătră popor, ca și fanarioții. Nu, beiful român nu era nedrept, nu era nici orb, dar, un singur om, nu putea vedea toate, nu putea cerceta toate, trebuia să se încredă în funcționari, și pe acești funcționari trebuise să i ia tot din ómenii cei vechi. Lumea nu se preface de o dată!

Duduca triumfa, Tache ar fi fost și el mulțămît, dacă l'ar mai fi cruțat puțin vedaniile sale nopturne, care-l făcea de se retrăgea de la toate întrunirile publice. Soția-sa îl tot trimitea când la curte, când pe la boeri, ca să-și câștige vr'un post, căci demisionase la timp din postul de ispravnic, el însă nu voia, și ținea una, că să părăsescă țera.

„Nu fi prost“ țicea Duduca, „ascultă de mine. Dacă ai fi mers după capul teu ai pribegi serac prin lume, pe când astăzi tot ai rămas cu stare și cu avere. Trebuie să le susții. Dacă ai părăsi țera, n'ai rămânea, de cât cu ce ai putea duce cu tine, căci vrășmașii tei ar isbuti a-ți lua toate“.

— Bine, vom rămânea — respunse — însă numai până ce voi putea să-mi prefac toate în bani. —

„Prefă tu numai“ țise Duduca în sine „voi avea eu grije, ca să-mi rămână și mie ceva. Apoi poți să-te duci, cât lumea, cu ceia ce-ți voi lăsa.

(Finea va urma).

Hans Christian Andersen.

Dovadă cum un singur autor pôte ridica literatura țerei sale la nivelul literaturii universale este Hans Christian Andersen un Danez, ale cărui scrieri s'au tradus mai în toate limbile lumi. Acest poet fu născut ca fiul unui cismar sorman în 2 Aprilie 1805 la Odensee. Ca băiat de patruspredece ani merse cu vr'o doi taleri în buzunar la Copenhaga, cu intențiunea de a-și găsi acolo norocul ca cântăreț, actor său ca dansător. El însă n'avu norocul pe care și-l dori, dar găsi mai mulți protectori, care-l puseră în stare, ca să învețe și să-și procure o cultură multilaterală pe care o completă prin călătorii. Cu primele sale încercări literare nu avu noroc. Publică mai întâiu o scriere intitulată: „călătorie pe jos la Amak“, lucrări de aceiaș natură urmară, critica însă nu-l lăuda, ci-l batjocori din contră; bărbații cei mai competenți erau în partea adversarilor săi. În anul 1855 începu să cultiveze acel terim, pe care își câștigă un renume universal, adică terimul poveștilor. Însă atacurile învărșunate ale criticii totuș nu încetară; numele său era deja cunoscut în Germania, Franța și Anglia și totuș era încă obiectul de batjocură al criticilor. Un anume Heiberg, cine-l cunoscă dintre noi? — scrisese o satiră intitulată: „sufletul după mórte“ în care se reprezentară dinaintea sufletelor din iad două piese d'ale lui Andersen: toți scap din puterea necuratului de ore ce, prin ascultarea acelor

piese se vîd indestul pedepsiți. Dabia întru târziu, când se sporiră doveșile, că Andersen era unicul Danez, adorat de streinătate, se schimbă opiniunea publică și se prefăcu în contrariu, adică în admirațiune nemărginită.

Poetul s'a încercat pe multe terimuri. Lucrările dramatice nu au vr'o valoare mare, nici cele două poeme filosofice: »Ahasver« și »A fi său a nu fi.« Poetul n'avea indestulă forță pentru a face un întreg din stoffe mai mari. Acesta ni-o dovedesc și romanurile (Improvizatorul, 1835; »O. T.« 1836 și altele). Unele părți și aici sunt de o frumusețe rară, dar autorul nu numai că scapă firul la unele locuri, dar nici caracterele nu sunt un întreg perfect. Lirica sa are trăsuri plăpînde, câte odată molafice.

Toate creațiunile sale trebuie să cedeze în valoare poveștilor sale, care cu totă romantica lor nu se opun spiritului prezentului. Acesta este cauza cea mai însemnată a succesului său. Êr ca a dona cauză a succesului său trebuie să considerăm faptul, că se adresază cătră copilărie, adică cătră partea cea mai numerosă a publicului, care sunt copii. Tot o dată sensul său cel bun îl feri de acea ironie, cu care s'a tratat de alții poveștile; nu descoperă nici odată legile interne ale adevărului poetic și nu distruge lumea creată de el, scoțînd pentru câteva momente

masca ingenuității, pentru a arăta fața ironică a omului de lume.

Andersen, decât nu ne înșelăm a fost tradus chiar și în limba românească, totuși ni permitem a reproduce una din povestile sale

Constantul soldat de plumb.

A fost odată douzeci și cinci de soldați de plumb, toți frați, căci o vechiă lingură de plumb le fusese mamă. Pușca o ținea pe braț și capul drept în sus; uniforma lor era roșie și albastră, ȕeu frumoasă de minune. Ceia ce aușiră mai înainte de tôte în lume, când se luă capacul de pe cutia în care erau așezați fu cuvântul: »soldați de plumb!« Asta o strigă un băiat mic și dete din palmi; li se dăruiseră de ȕioa numelui său și îi aședă acum pe măsă. Un soldat sēmăna din fir în pēr cu cel lalt; numai unul singur era altfel, avea numai un picior; căci il turnaseră pe urmă de tot și plumbul nu ajunsese, totuș însē stetea tot așa de țepăn pe unicul său picior, că ceilalți pe cele douē picere ale lor și étă, tocmai el este mai remarcabil.

Pe masa pe care fuseseră așezați se vedea multă altă jucărie; mai tare bătea la ochi un castel minunat de hărtie. Prin ferestrele cele mici te poteai uita în salône. Dinaintea castelului steteau pomii mici în cerc imprejurul unei oglinȕi mici, care trebuia să pară ca un lac. Lebede de cēră inotau și se oglindeau în el. Tôte astea era drăgălașe, dar mai drăgălașă era o damă mititică, care stetea în mijlocul portaului deschis al castelului; era tăiată din hărtie, dar avea o rochiță din cel mai curat în și o panglicuță mititică îngustă de colóre albastră peste umēr, ca și când ar fi fost un corset; în mijlocul corsetului era o rosă, mare ca și obrațul ei.

Dama cea mititică întindea ambele ei brațe căci era o jucătoare; apoi își ridicase un picior atât de sus în cât soldatul de plumb nu-l mai putea găsi nici de cum și creșu, că și ea ar fi ca și el cu un singur picior.

»Ce nevastă potrivită pentru mine« se gândi în sine, »dar este fôrte nobilă; șade într'un castel, eu n'am de cât o cutie și în ea suntem douēzeci și cinci de inși; acolo nu e loc pentru ea! Dar trebuie să mă incere, ca să-i fac cunoscința. Apoi se puse lung cât era în dosul unei tabacheri, care stetea pe masă. D'acolo putea să privescă după poșta inimiôrei sale la dama cea mititică și delicată și nobilă, care fără de a-și perde cumpētul, stetea mereu într'un picior.

Sēra cei lalți soldați de plumb merșeră în cutia lor și ômenii din casă se culcară. Acum incepu jucăria să se jôce, mai întâiu: »vine visită«, apoi »bătăliă« în urma: »bal«. Soldații de plumb zirăiau prin cutiă, voiau să ia și ei parte, dar nu putea ridica capacul. Spărgătorea de nucii se da de-a berbelēcul, și ceruza făcea nebunii pe tabelă; gălăgia era atât de mare în cât se desceptă canarinul începēnd a vorbi și el și încă în versuri! Numai doi inși nu se mișcară din loc: soldatul de plumb și jucătorea; ea se balansa cu brațele întinse pe vērful degetului cel mare de la picior, ér el se ținea tot atât de statornic pe unicul său picior; nu-și luă nici un minut ochii săi de la ea.

Acum ceasul bātu douespreȕece și pac! sări capacul de pe tabachieră; dar nu era tăbac în ea, ci un mic drăculeț negru; era o maestrie.

„Ascultă soldate de plumb!“ ȕise drăculețul: „n'ai să veȕi ceia ce nu-i pentru tine! — Soldatul de plumb se făcu parcă nici n'ar auȕi. — Ascēptă numai până mâne!“ il amenință drăculețul.

Făcēndu-se diminēță și sculându-se copii, soldatul de plumb fu pus pe ferēstră, și nu sciu drăculețul său vântul a fost de vină, dar, de o dată se deschise ferēstra, și soldatul căȕu peste cap jos din al patrălea etagiu. Ce călătorie grôznică! Intinse piciorul drept în sus și rēmase pe chipiu cu baioneta întepenită printre petrele pavagiului.

Servitorea și bătețelul alerгарă îndată ca să-l caute; dar cu tôte că erau mai să-l calce nu-l zăriră. Decă soldatul de plumb ar fi strigat: „étă-mē“ l'ar fi găsit de bună sēmă, dar i se părea necuviincios de a striga tare, căci era în uniformă.

Acum incepu să plouă; peste puțin picăturile căȕură mai des; în fine se făcu un adevērat potop. După ce se scurse veniră doi strengari.

„Étă“ ȕise unul „un soldat de plumb: să mērgă în corabiă. Făcură din o gazetă o corabiă, aședară pe soldat în ea și făcură se mērgă în jos pe pirău; băteții amēndoi fugeau alături cu el și bătură din palmi. O ceriule, cât de tare curgea apa, ce riu mare pentru bietul soldat de plumb. Dară plôia cursese ca cu cofele din cer. Corabia de hărtiă se clătina în sus și în jos, câte odată se întorcea în vârtej, și-l îngrozea tare pe soldatul de plumb; el însē remase statornic, nu strimbă din nas, nu ȕise nici circ măcar, privea oblu înainte și ținea pușca 'n sus. Acum corabia ajunsese fără de veste sub o punte lungă a părăuțului și se făcu așa de întunerec, parcă ar fi fost în cutia sa.

„Unde mă duce acum?“ cugetă el. „La naiba étă vrăjitoria drăculețului! Decă cel puțin ar ședeă dama mititică în corabiă la mine atunci ar putea fi cât de întunerec.“

Huș veni un mare cățcan, care ședeă sub pod.

„Ai pașuș“ întrebă cățcanul, „adă pașușul.“

Soldatul însē tăcu și țenu pușca și mai strânsă de el.

Corabia merșe mai departe, cățcanul după ea. Aoleo cum crișnea din dinți, strigând cătră aschi și cătră fricelele de paie. »ȕine-l, ținel! N'a plătit vamă! N'a arētat pașușul.“

Dar scurgerea se făcu din ce în ce mai tare, soldatul de plumb era deja în stare a vedea lumina țilei la capul podului, dar putea deja auȕi și un ton vijăitor, care ar fi înflorat chiar și pe un vitéz.

Inchipuți-vē, riulețul la capul podului respundea în un mare canal: pentru el asta era atât de periculos, precum ar fi pentru noi de a merge pe o mare cascadă în jos.

Acum se apropiase așa de tare de cădere, în cât nu mai era cu puțință a scăpa de ea. Corabia sbură afară; nefericitul soldat de plumb se ținu țepăn cât putu, ca să nu ȕică nimeni de el, că ar fi clintit măcar din ochi. Corabia se vârteji de trei patru ori, și era plină de apă încât mai se vērșea din ea: trebuia să se cufunde acum.

Soldatul de plumb stetea până la gât în apă, corabia se cufunda tot mai adēnc, tot mai adēnc, tot mai tare se topea hărtia; acum apa merșe peste capul soldatului. — Acum se gândii la jucătorea drăgălașe, pe care nu mai avea să o vȕȕă, în urechile lui însē resuna:

Adio viteze, adio,
Môrtea te cērcă, te ia.

Hărtia se rupse, soldatul de plumb cădu în apă — dar un pește mare îl înghiți îndată.

Vai, cât de întunecat era acolo! Mai întunecat încă de cât sub podul riulețului și de cât în cutia sa; tot odată era foarte îngust acolo. Dar soldatul de plumb remase constant și zăcea cât era de lung cu pușca pe umăr.

Pescele înotă ici și colea, făcea mișcările cele mai grozave, în fine se făcu linisce deplină; apoi simți ca un fulger; se făcu lumină mare și o voce strigă tare: »Dămine sfinte, ăta soldatul de plumb.« Pescele fusese prins, adus în piață vândut și dus la bucătărie unde bucătăreasa îl spintecase cu un cuțit mare. Apucă cu două degete pe soldat de mijloc și-l aduse în odaia, unde voia să vedă cu toții pe omul remarcabil, care călătorise în stomacul unui pește; dar soldatul de plumb nu era nici de cum mândru. Il puseră pe măsă și ăta — vai câte lucruri minunate se pot întâmpla prin lume! — Soldatul de plumb se afla în odaia în care fusese mai înainte; vedu pe aceeași copii și aceiaș jucărie stetea pe măsă, adecă castelul faimos cu jucătorea cea drăgălașă. Încă tot se mai balansa pe unicul picior și ținea pe celălalt sus în aer: da, și ea era

constantă! Asta înduioșă pe soldatul de plumb, era gata să verse lacrimi de plumb, dar nu se cădea, căci era în uniformă. Privi la ea, dar nu zise nimic.

Acum unul dintre băieții cei mici îl luă pe soldat și-l aruncă fără nici o cauză în sobă; de bună sémă îl învățase drăculețul la acesta!

Soldatul de plumb era acum în strălucire deplină și simțea o ferbințelă, care era grozavă; nu scia însă decă vine de la flacăra focului său de la amorul din inima sa. Văpselele se duseră de pe el; dar nu scia nimeni cu siguranță, decă se întâmplase pe drum, său decă mihnirea fusese cauza la acesta. Se uita la dama cea mică și simți că se topește, dar și acum încă sta constant cu pușca la umăr. Acum ușa se deschise fără de veste, vântul apucă pe jucătore care sbură ca un fluturel de-a-dreptul în sobă la soldatul de plumb, se învăpăia și era dusă. Soldatul de plumb însă se topi de se făcu un golomos, și a doua zi când servitorea scose cenușa din sobă, îl găsi în forma unei inimă mici. Din jucătore nu rămase alt nimic de cât trandafirul, care era făcut din fluturi de aramă, dar nu mai strălucea, ci era negru ca scrumul.

Noțiuni de estetică.

(Continuare.)

XXII.

Permiteți-ne să trecem acum pe terimul nostru cel adevărat, adică pe terimul poeziei. Până acum ne-am ocupat de obiecte despre care am avut puțină experiență și puțină cunoștință. Arhitectura, sculptura, pictura și muzica întru adevăr nou locuitorilor provinciei, ni sunt mai puțin cunoscute, căci opurile clasice ale acestor arte nu se prezintă intuițiunii noastre, precum ni se prezintă creațiunile poetice. Dar asta să nu ne rețină întru studiarea lor. Cel ce a dobândit noțiuni despre acele arte s'a preparat pentru adevărata cunoștință a poeziei. Obiectul tuturor artelor este și rămâne frumosul, ca viața cea mai sublimă atât a materii cât și a formei. Acela dar care voiesce să resimță frumosul nu are de a face numai cu materia și cu forma operilor de artă, ci cu viața care se manifestă prin ele și în ele însăș. Esența vivificătore nu este alta de cât poezia. Și arhitectul, sculptorul, pictorul precum și compozitorul musical trebuie să fiă poet, adică să fim bine înțeleși, nu trebuie să facă versuri, căci dispune de alt material pentru operile sale, nu are lipsă de cuvinte, ăr formele sale nu sunt formele poeziei. Viața însă pe care trebuie să o însule operilor sale, pôte precede numai din o idee existentă, și această idee este o intuițiune mai înaltă, adică este poezia. Căci poezia nu este alt nimic de cât expresiunea acelor eugătări și simțiri, care înaltă fenomenele vieții reală în eternul vieții ideale. Prin urmare fie care artist este în adevăr poet. Deci fie care om care pricepe și simte momentul poetic, îl va recunoște în toate artele, chiar decă ar avea numai puțină știință despre tehnica lor. Un atare om chiar fără de a ști, câte sunt felurile de colorii, ce va să zică stilul elin și cel gotic, ce este simetria etc. în arhitectură, de ôre ce are simț viu pentru eugătări și simțiri mai înalte, intrând în biserică sântuini Petru la Roma, va avea o impresiune adăncă, se va

simți cuprins de sublimitatea și nobilitatea arhitecturii, de sigur mai tare de cât cutare arhitect instruit, care cunoște și exercităză toate regulile artei sale, care însă nu este poet, adică care nu dispune de simțiri și de eugete înalte, și care cel mult o va aduce până la admirarea executării mecanice și nu va încela de a se mira de cupolă și de construcțiunea gigantică, și de frumuseța în special, pe care una câte una le-a învățat pôte de rost. Despre altă parte să nu credem cumva că cunoșcem esența poeziei, fiind-că am înțeles versurile său mai bine cuvintele vr'unii poet. Căci în adevăr este mai lesne a înțelege însemnătatea și frumuseța orî cărei altei opere de artă de cât a unei poezii. Chiar omul cel mai nepoetic, punându-se dinaintea Venerei medicice, va dobândi cu incetul o idee despre o simțire și o eugetare mai înaltă, căci opera de artă cuprinde așa de tare simțurile externe, ăr calea de la sensualitate la simțul frumosului pentru necult este mai ușură, de cât decă trebuie să trecă prin terimul lunei spirituale. O poezia însă, mai cu sémă când este foarte simplă, fără pompă mare de imagine, de podôbă oratorică și de eufomiă, cere, decă nu o încordare mai mare a puterilor spirituale, dar cel puțin un simț mai fin și mai spiritual, pentru a recunoște în ea, frumosul, viața plină, idealul. Mulți, mai cu sémă dintre conaționali noștri, cred că citesc poezia, găsind undeva tirade gôle, frase întortochiate, locuțiuni artificiale, și preferind pe atari poezi, contribuiesc la starea cea prôstă în care se afla în general poezia noastră modernă. ăta de ce avem așa puțin poezi, și o multime nespuse de făcători de versuri.

Poezia este dar arta curat spirituală, nu dispune de alt material de cât de cuvinte, ăr forma ei nu bate nici la ochi, nici la urechi, se produce din partea spiritului și trebuie concepută de spirit. Fie care operă de artă trebuie să fiă poetică, dar când poezia voiesc să fiă pictorescă, musicală, pe scurt,

când stăruiesc de a produce efecte în caracterul celor lalte arte, atunci această este numai o particularitate, în cele mai multe cazuri un defect al ei. Poezia din această cauză este cea mai neimpedecată, cea mai liberă dintre toate artele, domeniul ei este nemăsurat ca și spiritul. Dar precum nici spiritul nu este afară din natură, viețuind și trăind din contră ca propria lui lege: așa nici spiritul poetic nu este fantasia desfrânată, ci este cugetul, care se scia una cu realitatea și care a purces din harmonia idealului cu realul.

Poesia este reprezentarea frumosului prin cuvânt. Ni reproduce strălucirea și dulcea primăverei, plăcerea nopți de vără, sublima frumseță a unui peisagiu de munte cu afăta viociune, în cât credem că le vedem, le simțim: ea ne duce în viața mișcată a orașelor, în dumbrava cea tainică, pe marea largă. Desemnează pe omeni cei mai diferiți după ființa lor individuală cea exterioră și cea interioră atât de exact, atât de plastic, ca și când ar fi ciopliți de un sculptor. Pentru a face această n'are lipsă nici de vâpselă, nici de pânză, nici de marmoră, ci numai de cuvântul cel simplu. Acesta se adresează de-a-dreptul către spirit, »sonul grăit« este numai mijlocul, pentru a descepta în sufletul nostru închipuirea corespunzătoare și pentru a indemnă fantasia noastră la acea activitate, prin care lumea externă a simțirilor se traduce în inchipuire, prefăcându-se tot obiectivul în circumstanțial, în întâmplări petrecute în interiorul nostru.

Dacă dar poezia este cea mai spirituală dintre arte, totuși nu este deslipită de lumea simțirilor. Poetul trebuie să pricepă arta, de a îmbrăca toate cugetele sale în o imagine, de a pune simțirile sale într'un obiect, în care interiorul devine exterior, în care se manifestă cea mai intimă viață a inimei. Cugetele și simțirile trebuie să apară pe deplin în cuvânt, ideea trebuie să se vedă în imagine: atunci este frumos, atunci avem gustare poetică și deplină mulțămire estetică. Când lipsesce această unitate în care interiorul cumpănesce în tocmai cu exteriorul, în care spiritul devine suflet și capătă formă, atunci toate cuvintele sonore, toate ritmele și rimele, toate imaginile și frasele frumoase nu sunt de nici un folos. Ne vom încerca de a vă arăta în unele exemple ce este adevărat poetic. Luăm mai întâiu următorul exemplu de Iosif Vulcan.

Plânge, plânge.

Plânge, plânge mult iubită
Ai de ce necontenit
Lovitura cea cumplită
Chiar în suflet tea lovit.

Plânge că durerea-i mare
Nu te pot nici mângăia
Căci cuvântul d'alinare
Tot în lacrimi s'ar neca.

La n'ristare mângăiere
Numa n lacrimi aflăm,
Prin ele versăm durere
Și cu necet ne ușurăm.

Plânge dar, că-i bine decă
Poți să plângi în jale grea;
Dar când lacrimile seacă
Vai ș'amar de viața-rea

Când tristeța mai le stinge
Și zdrobită stai să pieri
Când ai vrea și nu poți plânge...
Of! atunci simți mari dureri.

Tu ai tristă mângăiere
Ce prin lacrimi o găsești,
Versă n ele din durere
Și cu n cetul te n'tăresci.

Ce simțiment a mișcat pe poet la compunerea acestor versuri? N'a putut fi altul de cât compătămirea cu tristeța, cu durerea iubitei sale. Unde găsim însă expresiunea sufletului harmonic în care să se reflecteze cu claritate viața atât cea sublimă cât și cea vilă? Nici un cuvânt de compătămire în cele șese versuri, nimic de cât nise frase banale, lipsite de cea mai mică însuflețire. Ș'apoi ce limbă! să lăsăm greșelile gramaticale, necontenit, mari dureri, cu n'cetul, ce locuțiuni nepotrivite pentru sborul poetic.

Unde este aici idealul de la care a purces poetul pentru a ajunge la realitate, nicăierea; el a început cu bruta realitate și nu s'a putut deslipi de ea. Cu cât mai poetice sunt bécetele nerimate ale femeilor de pe sate, pe care le improviză dinaintea mortului!

Dar să luăm acum altă poezie a unui poet iubit cu drept cuvânt, care însă nici el nu s'a putut feri tot de-a-una de păcate în contra adevăratului simț poetic.

Un june român mort în Paris.

de D. Bolintineanu.

Cum pasărea ce plecă în locuri depărtate
Să n'torce ér în țera de unde a plecat,
D'o suvenir dulce, vai! inima mea bate
Și sboră spre pământul în care s'a format;

Căci am vădut adesea pe muma doritoare
Copilului său dulce o lacrimă ștergând;
Eu nu aveam o muma să-mi șteargă a mea plânsore
Eu nu aveam pe nimeni și am trecut plângând!

Dar hora grațiosă a césurilor mele
Acuma se n'trерupe, eu trebuie să mor
Frumosă rondunelă, pe aripele tale
În țera mea iubită de ce nu pot să sbor?

O! mórte, mai așteptă, căci eu sunt tinér încă.
Pe două-deci de rose îmi număr anii mei;
O! mórte, crudă mórte, abia-am ajuns sub stâncă
Și tu din vèrfu-i numai, ai dreptul să mă cei.

Când tómnă vieții vine, o frunte se n'risteză,
Amorul rupe arcul și sboră rișător;
Girlanda aurită de vise incetéză,
Și inima ce'nghiață nu simte nici un dor.

Așa acel ce trecé p'o vale n'cântătoare
Ș'adună tótă florea ce-el a intilnit,
Mai caută să vază d'a mai rămas vr'o flóre,
Și decă numai vede se duce mulțămit.

Iér eu a cărui vieță fu numai poezie,
Girlandă impletită de grații și amor,
Voiam să gust suava-i și dulcea-i ambrosie
Și'n aurora zilei eu nu voiam să mor!

Așteptă dragă mórte, ca să mai văd odată
Acele văi frumoase în care am născut,
Să simț, murind, pe sinu-mi o lacrimă n'focată
Să mbrățișed părinții și frații ce-am avut.

Dar vai! deșartă rugă; căci viața-mi se va stinge
Cu sôrele de astăzi p'acest strein pământ
Și fruntea mea cu rose ah! nimeni nu va 'ncege
Și nimeni nu va plânge pe tristul meu mormânt!

Cât de seducătoare este limba acestor versuri, care totuși nu constituiesc o adevărată poezie, căci și aici lipsește armonia completă, lipsește claritatea. Poetul purcând de la ideal nu a putut regăsi calea cea adevărată spre realitate și astfel această din urmă este neglijată și nu stă în cumpănă drăpă cu idealul.

Acum să ne recreăm la o adevărată poezie de la același autor.

Copilul.

Intr'o sêră colo 'n vale
Singurel eu mă jucam,
Și cu foi de portocale
După fluturi alergam;
Sub o salcie pletosă
Unde râul se plângea,
O copilă grațiosă
Flori în pôle culegea.
De atunci pe floricele
Fluturii se jocă 'n sbor,
Că mai mult cu rămurele
Nu mai turbur pacea lor.

P'albui sîn cădea ușiore
Plete lungi de abanos.
Astfel corbul pe ninsore,
Lasă aripile 'n jos.
Dar frumoșa copilă
Flori din pôla ei mi a dat
Și risuri de pe gură
Intr'un fraget sărutat.
De atunci pe floricele
Fluturii se jocă 'n sbor,
Că mai mult cu rămurele
Nu mai turbur pacea lor. . .

Aici idealul să cumpănesce cu realitatea cea frumoasă, dar numai după ce am omis cele patru rînduri din urmă, care se află în original, căci prin ele să slăbească. Ca să avem cu totul efectul cel minunat ce produce fără ele.

Da! adevăratul subiect al poeziei este sensualul idealizat și nobilitat. Sensualul să nobilităză însă prin cugetele și simțirile sufletului omenesc. Aceste formează cuprinsul și valoarea poetică a poeziei. Hermes ridică de pe pământ scoicul brôscei țestoase, întinse corde peste el, devenind astfel liră și o dete strălucitului Phoebos Apollo, care, cu privirea ridicată spre cer i smulse tonuri divine. Astfel forma adică reprezentarea poetică prin graiu, trebuie împrumutată de la sensual și trebuie să fiă inteligibilă pentru orî ce om, dar trebuie să fiă nobilitat. Noblețea expresiunii nu trebuie să fiă meșteșugită, aplicată după bună voia, ci trebuie să zacă chiar în cuget și în simțire, să răsară din ele, adică trebuie să fiă necesară.

Accia înțeleg rău înălțimea poeziei, care cred că-și pot permite a fi neglijenți în limbajii; din contră, această artă reclamă cea mai mare perfecțiune a limbii, căci ea este creațița și meșterita limbii, deci ca un model sublim trebuie să fiă limbajul poetului cu totul curat, corect și precis. Afară de această graiu poetic se ferește de vorbă multă, care este

uriciôsă și care împedecă activitatea vivace; din contră stăruiesc a fi atât de concis precât se pôte, devenind astfel mai puternic. O recerintă principală mai este eufonia, care se ferește de fie-ce duritate și de fie-ce disonanță.

Stilul poetic se deosebesce intru câțva de stilul prosaic, nu numai prin ritmică și prin rim, ci prin diferitele așa numitele figurî, despre care ni vom permite a trata aici pe scurt.

Trop să numesce acea figură, în care un cuvânt însemnează altceva, decum ar însemna după sensul său. Aceste semnificațiuni neproprie s'au născut tot odată cu fie-care limbă. Perfecționându-se omenii unui popor tot mai mult, resimțiră în curând neputința de a exprima unele idei prin cuvinte, deci întrebunțau alt cuvânt inrudit; așa se dice d. e. un om dur, pentru a însemna pe un om, care nu se induplecă lesne; un suflet mișcat, o vieță sbucimată; o sete arđetóre, o primire rece, o limbă ascuțită, o față acră, care sunt tôte tropi; intréga limbă este plină cu figurî tropice pe care le întrebunțéază și necultul fără de a greși. Numai omenii nespirtuali, fără fantasie se căznesc de multe orî de a reprezenta cugetarea lor cu vorbe multe pe când ar putea s'o exprime cu un singur cuvânt. Tropi sunt însă diferiți și anume: metaferă, metonimie și sinecdochie.

Metaferul este o figură tropică unde două reprezentări similare se schimbă una pentru alta astfel în cât semnificațiunea unui cuvânt se transferă asupra celui lalt cuvânt d. e. m'am topit, în loc de m'am prăpădit, am golit cupa de fiere, în loc de: am încercat multe amărăciuni.

Metonimia este un trop, care nu-i dice unui lucru pe nume ci-l însemnează cu numele unui lucru care-i aparține ôre-cum, adeseori se schimbă cauza și efectul d. e. lumina s'a stins de pe cer în loc de: a asfințit sôrele. Să pune în loc de spațiu și timp, ceia ce se cuprinde în ele, d. e. tótă Europa luase armele, în loc de toți Europeanii. Schimbarea celui ce este cu ceia ce va fi d. e. ultima sărutare în loc de: despărțire. Schimbarea posesorului cu ceia ce posedă de exemplu arde vecinul, în loc de: arde la vecin, său casa vecinului. Schimbarea materii cu productul d. e. aur, în loc de bani de aur. Schimbarea semnului cu lucrul însemnat d. e. laurii, a cules laurii în loc de: a repurtat victorii; au ridicat armele, în loc de: a început resboii.

Sinecdochia este un trop inrudit cu metonimia care se întrebunțéază adese orî și consistă întru a pune genul pentru specie său vice versa, singularul pentru plural, d. e. a locui sub un coperiș, în loc de a locui în una și aceeaș casă; fața cu ochiul ca o mură, în loc de: cu ochii ca două mure.

Afară de tropi se află în limbă încă multe alte complicațiuni care se numesc și ele figurî. Servesc pentru a mări atențiunea, a descepta fantasia și mișcarea sufletescă, ceta unele din aceste figurî:

1. Repetiția, atât a cuvintelor singuratică cât și a frazelor întregi, și anume său la capul său la mijlocul său la sfârșitul versului d. e.

Ea acuma dörme, dörme liniștită
Cum suris pe buđe, darul ei cerese,
Dörme 'n međ de nôpte. etc.

Bată-l Dumneșeu d'amor
Că m'a prăpădit de dor
Dioa nóptea mă muncește
Bată-l Dumneșeu d'amor.

2. Inversiunea séu transpunerea cuvintelor, ca d. e.

Revarsă o lună plină
Peste dealuri dulci lucriri
Făcea brasde de lumină
A lopeții dulci loviri.

3. Intrebarea.

Cine pătimesce cine?
Așa de cumplit ca mine?

4. Exclamațiunea.

Ah cu buță 'mî infocată
D'as putea s'o sorb odată.
Di și nópte te-aș cânta!

5. Intreruperea, decă te opresci făr' de veste, intercalezi o frață, și sfirșesci după acésta sensul, séu nu-l sfirșesci de loc.

Români din patru unghiuri — acum ori nici odată —
Uniți-vă in cuget, uniți-vă 'n simțiri.

6. Rectificarea, decă te opresci singur și revoci ceea ce ai șis:

Gătiți-mă să-i par — să fiu frumoasă.
Și dați-mi rosa care mi-a trimis
S'o duc cu mine 'n raiul cel deschis
La el, la mine, — nu la noi — a casă.

7. Gramadirea noțiunilor simile, prin care noțiunea generală se transformă in o imagine mai vivace.

Copile-ți pare, te-ai înșelat.
Prin frunți uscate vânt-a suflat.

9. Gradațiunea, prin care se rangéază noțiunile după gradul însemnătăței lor mergénd treptat dela mai mic la mai mare.

Nevasta-mă cu prunci pe câmp rămăsese
N'aveam nici de hrană, nici țol de învățit
Și nici o putere... eram prăpădit.

Tóte aceste figuri și tropi se găsesc și in limbajul de tóte dillele; ómenii vioi îi aplică in graiul lor fără nici o pregătire; ba in straturile cele mai de jos ale poporului se aud mai des, fiindcă acolo patimile și afectele sunt supuse celei mai slabe înfrénării. Pentru ca să aibă valóre estetică in poesii și in cuvântări trebuie să fiă și aici nemeșteșugile, să se re-presinte, cum am șice de sine, fantasiei. Apoi nici nu este ertat ca să se repete prea des, căci, tot ce este pasionat, conturbă harmonia care, după cum scim este o condițiune principală pentru frumos. Ici și colea un aer mánios forméază o față frumoasă, un moment pasionat póte chiar să-i dea expresiunea sublimă, dar spasme continue mișcări febrile o desfi-guréază până la uriciune. Astfel și vorbirea.

Mai sunt încă nisece figuri de stil, pe care nu le-am menționat încă, ca: ironia, sarcasmele, contrastele, antitesele, neaseptatul, paradoxul, ingeniositatea, sentința, ba sunt chiar mai multe încă, dar spre fericire doctii séu învățații n'au găsit încă nume pentru tóte sonurile expresiunei; căci altmintrea implea și mai mult cărțile lor didactice cu lucruri, care in ochii începătorilor trec de însăș esența artei.

de óre-ce nu sunt alta de cât denumiri a unor particularități ocazionale ale artei. Nu trebuie decă să ne ținem cu prea mare sântenie de asemenea terminologii.

Totuș nu vom trece cu tăcere peste ele, decă nu le-am tractat până acum, este fiind-că sunt de alt soi și purced de la o altă putere mentală, cu care natura n'a înzestrat pe fie-care om de o potrivă. Asta este ceia ce francezii numesc »ésprit naturel« ér némțu Witz, și pe care noi ni om permite a numi »minte calită«, séu »mocălință.«

Mocălință (Witz) se numesce de ordinar acel talent, care găsesc la tóte lucrurile partea ridicolă și se pricepe a le lua in batjocură. In acest sens mocălința nu este dar alta de cât deprinderea de a afla similitudinile lucrurilor din împrejurările lor. Decă de exemplu șic: »avarul este atras de aur ca și fulgerul« am șis un lucru mocălit, căci am aréat aseménarea avarului cu fulgerul. Cu cât lucrurile par mai nea-seménate, cu atât mai surprédător este mocălitura. Decă de exemplu cineva ar introduce mocălitura de sus cu cuvintele: »avarul este ca un fulger,« atunci fie-cine va ride, căci aceste două lucruri sunt atât de nepotrivite; apoi éráș va ride când mocălitura totuș va găsi o aseménare.

Asta insé este mocălitură ocațională in viața obicui-nuită: alt ceva este mocălitura poetică, despre care avem să vorbim aici. Mocălința poetică contempléază și represintă in-tortocheturile vieței ómenesci in liberul joc al fantasiei. Acésta să face in glumă câte o dată și in batjocură cu seriositate intenționată séu neintenționată. Din diferitele feluri de mocă-litură se nasc figurile mai sus menționate.

Cel mai mare efect face între ele ironia, prin care se șice in batjocură contrariul de ceia ce voim să șicem. Inse nu numai cugetări singulare se exprim cu ironie, ci adese-ori sunt ironii: poesii întregi chiar de cuprins mai mare, așa de exemplu: Pășerile, vódevil de Goethe, in care doi fertați veseli Sinceramic și Bunasperanța nemulțămii cu institutiunile statului, se urc in imperiul aerului la păseri, pentru a găsi institutiuni după placul lor. Sosesc la cea mai posomorită dintre tóte păserile, la buha, cătră care să jăluesc precum urméză:

Buha: Dar ce vă isgonesce din patria vóstră.

Sinceramic. Institutiunile nesuferibile. Ean închipesce-ți, decă ședeam a casă și fumam o pipă de tutun, séu mergeam in cárcimă și beam câte un pähărel, nimen nu voia să ni plă-téscă pentru ostenéla nóstră. Ceia ce ni era mai drag de fă-cuit, ni era mai strașnic oprit, și decă totuș încercam vr'o dată, ne pedepsea pentru buna nóstră opiniune.

Buha. Im paré a avea idei pocite.

Bunasperanța. Ba nu, cea mai mare parte dintre amicii nostri este de acciaș părere.

Buha. Dar ce oraș căntați D-vóstră.

Sinceramic. O, un oraș fără de aseménare! un oraș can așa móle, căptușit bine cu pilote — un oraș unde te-ai simți tot bine.

Buha. Te poți simți bine in diferite moduri.

Sinceramic. Un oraș unde negreșit să fi chemat la o mész bogată pe fie-care di.

Buha. Hm.

Bunasperanța. Un oraș unde ómenii nobili să fiă gata

de a împărți cu noi avantajele stărei lor cu noi cesti lalți
omeni mai proști.

Buha. He.

Sinceramic. Dară, un oraș in care să simțā regenții cum
i este poporului și omului serac

Buha. Bine.

Bunasperanță. Așa, un oraș in care omenii bogați să
plătescā dobindā pentru că li iai banii și îi păstrezi.

Buha. Așa!

In acest ton urmēza plāngerile și ai fi incercat să cređi,
că flēcāii au dreptate; dar maniera lor de a vorbi ce li-o im-
prumutā poetul, aratā intențiunea lui, de a desvėli obrāznicia
cererilor lor, cāci care om cu minte pōte cere, ca să se dea
platā pentru faptul de a sta acasā și a trage o pipā de tutun,
sėu de a merge la cārcimā și a bea un pāhārel de vin? —

Sunt mai multe figuri de batjocurā, care să explicā de
sine insuș; cea mai puternicā din aceste figuri este sarcasmul.

Ajunsese porcul
Pirjolil'ar focul
Prețuitor
Peste florī
Orī ce flōre prețuia
Care buna. care rea
Dupā cum i sē pārea:
Tot porcie le đicea.

Aici sarcasmul este adresat cātrā un recensent, care fiind
insuș porc, adicā om murdar, judecā dupā gustul sėu indivi-
dual, și laudā numai ce-i place, lui insē nu pōte să-i placā
de cāt porcii.

Contrastul sėu antitesa este impreunarea obiectelor
sėu reprezentațiunelor simile, care insē in mai multe raporturi
iș sunt opuse.

Ai rumenā și dulce gurā!

Pecat, cā strimbātate jurā!

Frumoși și blānđi sunt ochii tei!

Pecat cā nu-i credință 'n ei!

Neasceptatul, cānd impreunām reprezentațiunii străine,
care dupā firul ordinar al ideelor nu se puteau ascepta.

Cāutarea-ți va reshoiul

Zimbirea-ți cere pace

Ah, să mă 'npac cu tine voi,

Dar să mă bat — im place.

Paradoxul este un fel de lucru neasceptat, prin care
sē exprimā o ideeā contrariā firului obicīnuit al ideilor, pāvēnd
că contrastēzā cu mintea omenescā.

Din mōrte rēsare viēță,

orī alt exemplu; Plinius cel mai june đice: „de ore-ce n'am
timp de a-ți scrie o epistolā scurtā, iț scriu una lungā.

Ingeniosul sėu naturalul este expresiunea neinten-
ționatā a unui suflet copilāresc, care stā in contrast cu ma-

nierele omenilor de lume. Aici poesia zace in contrastul dintre
naturā și dintre artā. Acest soi de mocā'intă este de un
interes extraordinar, mai cu sēmā cānd se represintă ca inge-
niose caractere intregi.

Astfel intregul caracter al Nausikaei in Odisea lui Homer
este fōrte ingenios și chiar in vorbirea ei se aflā multe pasagie
ingeniose; d. e. cānd đice:

Ascultați ce vē spun, feciōre cu brațe de crin: Mai intāiu
im pārea ca un om fār de vēđā, acum insē 'mī pare a fi
un đeu;

Ah dēcā sōrtea mī-ar fi destinat un astfel de bārbat!

Așa n'ar đice nici o fētā in đioa de ađi, cāci nu o ertā
caracterul educațiunei nōstre moderne.

Multe caractere ingeniose se gāsesc la Shakespeare
și la Gōthe.

Sentința este o frasā scurtā, care exprimā un adevēr
general concis și precis.

Exemple de sentințe a putut gāsi cetitorul destule in
foia nōstrā, spre reamintirea lucrului reproducem unele mai
cunoscute și mai necunoscute.

Nu fi māndru mēi vericā
Cāci norocul stā p'o rōtā
Ađi la slavā te ridicā
Māne ērāș te inglōtā.

Dēcā viēța este un vis
Dēcā de ceia ce-ți este scris
Nu-i in putință să fi păđit:
De ce atātea griji și chin?
Ia-ți cupa frate, umple-o cu vin
Și bea. visēzā pānā 'n sfērșit

Cel ce pōrtā lanțul și-a trăi mai vor
Meritā să-l pōrte spre rușinea lor.

Nōptea pe 'ntuneric
Petru e cucernic,
Cānd e ēr' luminā
Nu se mai inchinā.

Cel ce a māncat
Pānea sa pe la streini,
Đeu va fi gustat
Multā fierā și venin.

Ce e ore traiul, dēcā e robit?
Sērbātōre 'n care nimen n'a zimbīt!

Viēța și robia nu pot sta 'mpreună,
Nu e tot d'odată pace și furtună!

Đeu mai bine este supus lāudat,
De cāt cu rușine domn și atārnat.

(Va urma)

Căpriorul său vinovații nevinovați.

Comedie in 5 acte de August de Kotzebue

tradusă de

Arseniu Vlaicu.

(Continuare).

ACTUL II.

In castel. Iatacul Contesei. Pe masă sunt nisce cărți. E sară. Să aprind luminile.

Scena 1.

Contésa intra.

Gata să mă apuce noaptea in parc. Credeam că priveghitorea va mai cânta puțin, însă ea a încetat de a mai iubi in anul acesta. Să o compătinesc său să o invidiez? Nu știu! Ță cărți noue din oraș. (Resfoesce). Numai franțuzesce, nimic altă. Librarul pôte a cugetat, că fiind eu o contésă germană, nu trebuie să-mi trimetă nimic nemțesce. Inșă a trecut timpul când nobililor germani le era rușine de limba lor maternă. Și aceste legături — pôte cele mai periculose — s'au rupt. — (uitându-se la titula unei broșuri). Fabule și găcitură. Nu-i nimic pentru mine. Eu insamă sunt o găcitură mare, pe care nu pot să o desleg. Cât am nutrit speranța să scot pe soțul meu din invălmășala orașului la singurătatea țerei, ca să pot păzi mai bine credința sa — căci totuș numai odată trebuie păzită credința bărbaților! — Acum dorința mi s'a realizat, sunt mai liniștită — însă într'adevăr ar fi de lipsă să mă păzesc pe mine insamă pe lângă totă îngâmfarea și strictele mele principii.

Scena 2.

Contésa, Baronul intra.

Contésa. (Când îl vede îi scapă un ha! incet, însă să reculege îndată).

Baronul. Am de a anunța grațiosă contesă, că mâne poți călări țărăși. Glycerion din nenorocire s'a reinsănătoșat.

Contésa. Din nenorocire? De ce?

Baronul. Căci prin acea mi s'a răpit fericirea de a-ți raporta in fie-care ți.

Contésa. (cu mândrie silită.) Prea galant pentru un écuyer.

Baronul. Tocmai de aceea să pôte prejudeca că am spus numai adevărul.

Contésa. Bravo! Un imblânditor de cai trebuie să aibă prezență de spirit.

Baronul. (apropiindu-se de ea.) Ea nu e totdeauna de ajuns ca să să imfrăneze pe sine.

Contésa. (cu adevărată mândrie.) Amici stricti pot și știu ajuta.

Baronul. (Intorcându-se suspinând Să și pedepsescă.

Contésa. (ridend silită.) Suspini, său mi se pare?

Baronul. De nebunia mea.

Contésa. Atunci să speredă o indreptare.

Baronul. Ah nu! grațiosă contesă! nebuniile suspinat sunt adesea cele mai cerbicoșe.

Contésa. (după o paușă, ca să schimbe conversația.) Unde e bărbatul meu?

Baronul. Il părăsi-ți la vânătoare.

Contésa. Il părăsi-și? și de ce?

Baronul. Asta e o întrebare, pe care am evitat de a mi-o pune mie insumi.

Contésa. (voind a fi simțitoare.) Eu nu aveam nici o cauză să evit această întrebare.

Baronul. O, această o știu, căci sunt numai un nebun, nu un cap sec.

Contésa. Nu te înțeleg.

Baronul. Dea D-țeu se nu mă înțeleg eu pe mine insumi.

Contésa. Feresce-te D-le écuyer, să nu trebuie să te înțeleg contra voinței mele.

Baronul. Ce aș putea cuteza? O adorațiune modestă permit și deii.

Contésa. Nu uita, că bărbatul meu crede că posede in mine o muritoare.

Baronul. Esci simțitoare grațiosă contesă! — găcesc propunerea d-tale. Un cuvânt numai de pe buzele d-tale ru-mene mă scote din serviciu, de mult m'am cugetat la aceea. Nu de virtutea d-tale se teme prezența mea, ci de mândria d-tale ofensată. Iartă-mi asprul adevăr. Celui ce să desparte și celui muribund îi să conceda un ultim cuvânt de mângăere. După multe furtuni ale sorți creșui că am aflat aci între omeni nobili o cetate liberă — spre nenorocirea mea nu aflaiu numai maritimie — ci și cea mai înaltă demnitate și iubire. Fapta mea cea rea este, că am o inimă care să simță această și pe lângă pozițiunea mea cea vilă nu sunt in stare să o ascund! Voiu să mă pedepsesc insumi — me veți pentru ultima oră. Adio!

Contesă. Asta sună prea tragic la urechi! — Fii linișcit. N'am nici o memorie pentru slăbiciuni. Esci om bine crescut; știu prețui această și de aceea te-am distins. Să rămăi aci — dar cu condițiunea, că nu-ți vei uita nici odată.

Baronul. Pot eu răspunde de aceea? și chiar decă ascultă limba mea pot eu să-mi opresc ochii? Mai bine mă duc.

Contésa. (simțitoare.) Pretext. Ai aflat de sigur un serviciu, care e mai aducător de —

Baronul. (se face ofensat.) Acest prepus imi arată că d-ta țini sentimentele mele tot așa de vile, ca și pozițiunea mea.

Contésa. (incureată.) Rămăi — nu voiam să te ofensez — Să nu te duci — (îi dă mâna să o sărute.) Iți ert.

Baronul. (scrutându-i mâna.) O, bunătate cerescă!

Scena 3-a.

Contele, Precedentii.

Contésa. (să sparie când intră deodată bărbatul ei.)

Contele. De ce te speri Emilio? am conturbat pôte? —

Contésa. Intrebarea e cam bizară, ca se nu ție ofensătore.

Contele. Ofensătore? Cum așa? Eu intru fără veste in odaia ta tocmai in momentul, când un tinër îți săruta mâna cu infocare — te väd incurcată — roșind, — observ că in van cerci să ascunđi óre-care incurcală — ce a fost dar mai natural ca intrebarea mea?

Contésa. (aprópe plângënd.) Tot mai bine!

Baronul. Dómna contésa imi intinse mâna se i-o sërut din o bunătate extraordinară.

Contele. Așa? N'am nimic in contră. Insa aş voi să știu pentru ce a fost tocmai acum așa de bună?

Baronul. Fiindcă am indrăsnit să-i descoper ce impresiune adēncă a făcut asupra mea.

Contele. Cu adevērat?

Baronul. Domniaei mi-a rēsplătit indrăsnēla mea cu severitate.

Contele. Să fi chemat pe ómenii ei, ca să arunce pe d-nul écuyer pe ferēstră afară.

Baronul. Ca să mă pedepsesc și mai aspru voiam să părăsesc indata casa; atunci compătímirea d-nei mă grafiă.

Contésa. Așa este, iubite Conte.

Contele. Nu mă indoesc de acea; dar doresc ca in viitor să fi mai puțin compătimitóre.

Contésa. Sper că te incređi in amorul meu, in principiile mele.

Contele. Da, și ca să-ți demonstrez acēsta, permit d-lui écuyer să-ți facă curte cât îi va plăcea

Contésa. Ți-ai eșit din minți?

Baronul. Ce-mi folosește acēstă concesiune marinimósă, decă dvóstră grafiósă contésa nu —

Contésa. Nicí odată!

Contele. Spune Emilio, nu te interesezi de el?

Contésa. (spulberată)- Vií de la vēnat, séu de la cārcimă?

Baronul. De a-și cuteza să lingușesc.

Contésa. D-le écuyer! și d-ta bărbate — decă a-ți avut intențiunea să mă umiliți și să mă amăriți, primiți asigurățiunea că v'ați ajuns pe deplin scopul.

Contele. (Rugându-se). Dă-mi mâna Emilio! —

Contésa. Nu voesc.

Contele. Lui i-ai ertat și mie nu voesci să-mi erti?

Contésa. Lui i-am ertat numai o nebungie.

Contele. Mie să-mi erti o gugumănie.

Contésa. Ți-i o necuviință próstă.

Contele. Ți cum voesci, numai dă-mi mâna.

Contésa. Ađi te-am gāsít pentru prima dată așa nedelicat.

Contele. Cu atât mai ușor o poți trece cu vederea.

Contésa. Sub o singură condițiune.

Contele. Care?

Contésa. (Il trage la o parte.) Omul acesta trebuie depártat.

Contele. Voesci tu să i-o anunți?

Contésa. De ce tocmai eu?

Contele. Bietul tēnēr! Ce va fi de el?

Contésa. S'ar putea ingriji in alt mod pentru esistință.

Contele. Dar așa de bucuros l'aș mai tiné.

Contésa. Și totuși cređi că el nu mi-e indiferent.

Contele. Eu pretind chiar să fi bună cu el.

Contésa. De ne-priceput!

Scena 4.

Baronésa, Precedentii.

Baronésa. (Imitând sfiala unei țerance, dar cu grație.) Permis e să intrăm?

Baronul. (Să surprinde deodată). Ce față drăgălașă!

Contele. Vino mai aprópe, ființă așa de frumósă are preste tot intrare liberă.

Contésa. Ei d-nilor ce fel? eu cugetam că pentru a intra in odaia mea ar fi ceva mai mult de lipsă de cât frumsețea.

Contele. Ai dreptate Emilio, scuză. Aici draga mea trebuie să rogi pe D-na Contésa de ertare și să-ți ceri permisiune.

Baronésa. O d-ta esci atât de frumósă și grafiósă și toți vorbesc atât de bine despre d-ta, cred că nu mă vei respinge.

Contele. (apart.) Da, decă ai fi urită.

Baronul. (apart.) Mă simț foarte fermecat.

Contésa. Cine esci d-ta?

Baronésa. Acum 5 ȝile eram încă Gretthen Fliederbus, astăđi insē sunt tinera nevastă a arēndașului Graušimel.

Contele. Deja nevastă?

Baronul. Deja soție? (apart.) O vai de mine?

Contele. Te-ai măritat după bētrānul arēndaș?

Baronésa. Numai nu o luați in batjocură.

Contésa. Eu cred că soțul meu e in drept să o ia astfel.

Contele. Ce mă impórtă pe mine? Inse e permis cuiva să se mire de un bobocel de rosă ingropat in zăpadă.

Contésa. (cu simțimēt batjocoritor.) Ei, ei, bărbate te faci și poet!

Baronésa. Am fost o fată sēracă, o orfană — Tutorul meu ȝicea că mă fac fată bētrēnă — eu ȝiceam: Sē mă ferēscă bunul D-ȝeu de asta — el ȝicea; să fiu lucrătóre și cu frica lui D-ȝeu că astfel de fete să caută câte odată — Și așa am fost in adevēr cu frica lui Dumneȝeu și lucrătóre dar totuș n'a intreat niminea de acestea până când in sfērșit bētrānul Graušimel a venit la noi — atunci a ȝis tutorul meu să mă invoiesc să-l iau de bărbat (cu o față rușinósă.) Și eu m'am inuit.

Baronul. Ce pagubă! Ce pēcat! Ce jale!

Contésa. (Cu privire seriósă asupra lui). Ai făcut foarte bine draga mea.

Contele. Iubesci pe bărbatul tēu?

Baronésa. Da imi cunosc datoria mea.

Contele. A dracului datorie! Ha! Ha! Ha!

Contésa. (inect.) Nu credeam bărbate ca de față cu mine să-i batjocoresci datoria ei! (tare.) Ai drept draga mea; remăi pe lângă aceste principii evlavióse.

Baronésa. Da! eu nu sunt de vină de loc la istoria asta próstă. I-am spus indata bărbatu-meu: Graušimel am ȝis nu pușca cāpriorul; o friptură de berbece e tot atât de

hună. Aibi grije se va descoperi. — Atunci el a ȃis; asta nu o pricepi tu. Domnul scriitor vine la mine de prând, atunci trebuie se puni pe mėsă, căci d-nii judecatori sunt mănăcioși cine vrea să aibă prieteni, trebuie să le caute bine hatarul.

Contésa. Din tótă istoria nu înțeleg nici un cuvânt măcar.

Contele. Voiu să-ți esplic: Arêndașul a pușcat aseră in parc un căprior; vênătorul Thomas l'a prins și i-a luat pușca.

Baronésa. Ah decă ar fi numai pușca am lăsa-o bucuros d-lui Conte și am dori ca la fie-care pușcătura să cadă câte un țap: dar mâne trebuie să eșim din arêndă și decă s'a întempla asta atunci trebuie să mergem la pășune cu oile.

Contésa. Ai fost in adevăr așa de sever bărbate?

Contele. Da, draga mea, trebuia să dau odată un exemplu. Hoții de pădure mi-ar pușca și găinile din curte.

Contésa. Dar totuș e prea aspră porunca.

Baronésa. Nu e drept indurată contésă? E prea im-petrit. In anul trecut au fost mii de hoți p'aci și ce n'au putut pușca au luat cu mâinile și d-nul Conte n'a ȃis nimic.

Contele. Te înșeli draga mea; cei care pentru a lua vii cu miile, nu mai sunt hoți de pădure.

Baronésa. Și decă Grașimel a greșit ce-'s eu de vină? — sunt arêndașită.

Contele. Ai drept cât pentru tine mă voi ingriji eu.

Baronul. N'ai de cât să părăsesci pe bărbatul-tău, decă face blăstămății.

Contésa. Vedeți cum se interesă d-nii de nevino-văție. Inse femea și bărbatul nu trebuie să se despartă nici la nevoe. Așa-i Gretthen că ai venit să te rogi de ertare pentru soțul tău?

Baronésa. Așa-i. Fiind-că bărbatu-meu ȃicea — (rîde rușinosă.)

Contésa. Ei, ce ȃicea el?

Baronésa. Ei așa ȃicea el: că eu sunt frumoasă și că d-nul conte nu pôte refusa nimica femeilor frumoșe.

Contésa. Așa? El a ȃis acêsta?

Contele. Bărbatu-tău e un măgar.

Contésa. Frumoasă reputație și-a câștigat bărbatu-meu, fôrte lingușitor pentru mine.

Contele. Nu observi, că-și ride de acel prost?

Contésa. Dovedesce-mi.

Contele. Numai decăt (Cu voce severă.) Du-te draga mea, tôte rugăciunile tale sunt inzadar (pe furis incet). Fi liniș-tită, am eu grije de tine.

Baronul. (De cealaltă parte.) Nu te supăra voi potrivi lucrul.

Baronésa. (Face fie-căruia câte un compliment.) Vă fôrte mulțămesc.

Contésa. De ce mulțămesci?

Baronésa. Amêndoi d-nii im promit pe ascuns, că vor potrivi lucrul.

Contésa. Așa? Ce lucru frumos.

Contele. Și ea e prea prôtă.

Baronul. (apart.) Nevinovăția ei mă inflăcăreză. Acêsta se-nu nici una altă.

Contésa. Ei, acum d-nii mei, decă aici trebuie să aibă

valore protecțiunea atunci im veți permite să iau pe bărbatul ei sub scutul meu.

Baronésa. Ce bine ai face. Bietul stă afară in tindă și clonțanesc din dinți de frig și de frică.

Baronul. Are noroc cu tremuratu că altfel l'ar lua dracu.

Contésa. D-le écuyer chiamă-l in lăuntru.

Baronul. Numai decăt.

Baronésa. (apart.) Numai écuyer, credeam că e cum-natu-său.

Baronul. (deschidênd ușa.) Aida aici in lăuntru măi bādăranule!

Scena 5.

Arendasiul, precedentii.

Arêndașul. Da, da, d-le écuyer am fost un hăbăuc de m'am lăsat să mă prinză, căci la furat totul atârna numai de la aia ca să nu te prindă.

Contésa. Amice ai judecat prea rêu pe contele decă ai cređut că te va erta pentru frumoșă ta soție.

Arêndașul. Eu gândeam că — ómenii ȃicea că — și coconașul credea —

Contele. Ce coconaș?

Arêndașul. Adecă nevasta mea.

Baronésa. Bietul bărbat! de frică și-o perde și puțina minte, care o mai are.

Contésa. Fi liniștit amice de astă dată te iau sub ocrotirea mea.

Arêndașul. Mulțam sfintului că milostiva contésă, pen-tru frumoșul coconaș.

Contele. Ce vrei iară cu coconașul tău?

Contésa. Reculege-te.

Baronésa. Nu mai ilecări atâtea prostii.

Arêndașul. Da așa e, eu credeam că —

Baronésa. Nu te mai amesteca, ca măraru in verde, cu gânditul tău.

Arêndașul. Ah nu! pot să o las și așa: numai decă soția mea —

Baronul. Cugetă la tine, nu e așa?

Arêndașul. Scie D-ȃeu decă acum mai să gândește la mine.

Contésa. Te mai indoiesci? Soția ta te iubesc cu atâta credință —

Arêndașul. Așa să fie óre? Face ea asta? voiu să cred, numai să nu caute fragi.

Contésa. Ești turbat? Ea stă inaintea ta.

Arêndașul. Da așa este, stă inaintea mea.

Contésa. Rêsplătesci tu fidelitatea ei cu contra iubire?

Arêndașul. Cum nu.

Baronul. (apart.) L'ași otrăvi!

Contele. (apart.) De-ași putea, l'ași sugruma!

Contésa. (apart.) Trebuie să chinuesc puțin pe d-nii (tare.) Acum, amice, trecă tótă frică. Ađi să fie o duminică pentru voi. Imbrățișeză cu iubire pe soția ta.

Arêndașul. Pe nevasta mea?

Contésa. Da! pe ea!

Arêndașul. P'asta d'aici?

Contésa. D'apoi pe care. Ai mai multe ca una?

Arêndașul. (zîmbînd.) Hă! Hă! Hă!

Contésa. Sunt sigură că și ea-ți va răspunde tot cu aceeași iubire.

Baronésa. (apart.) Frumôsă pretensiune!

Baronésa. (Aruncând o ochire asupra baronului și asupra contelui.) Ce fețe acre! — Ean gătați mai curênd? Gretthen fă începutul.

Baronésa. Eu milostivă dómná?

Contésa. Aruncă-te la gâtul soțului teu.

Baronésa. Iartă-mă — eu — eu — eu nu —

Contelê. Tu vești, scumpă Emilio, că la ómenî le e rușine.

Baronul. E un óre-care sențiment de fidelitate —

Contele. Care nu e necunoscut nici acestei clase de ómenî —

Baronul. Și care trebuê cruțat.

Contésa. Așa cred domni? — eu însă țin la aceea ca în prezența mea să se facă, numai ca să escite un simțiment plăcut privitorilor —

Contele. O, decă crești acesta atunci —

Baronul. (apart.) Creatură rêtăciósă!

Contésa. Acum copii convingeți-mă de iubirea vós-tră și —

Arêndașul. (cătră baronésă.) Da aida odată măi mai aprópe sê —

Contele. În ce limbă vorbesci?

Baronésa. (apart.) Am mare plăcere sê mă descoper.

Arêndașul. Da ce fel de treburî faci acolo de nu vîi odată?

Baronul. (apart.) Ei îi e rușine de sipe.

Contésa. (Gretthen ce sê cuget despre acésă refuzare feciorésă?)

Baronésa. (supuindu-sê apart.) Imî închid ochii sê nu vêd.

Arêndașul. (O sărută.) Hă! Hă! Hă! Hă!

Contésa. Vești bărbate numai pentru acésă fidelitate sê-l erți.

Contele. Acésa nu merge așa iute. Fîresce pentru intervenirea ta — față de acésă voi purcede de sigur mai cu blândețe, însă pentru aceea lucrul totuși trebuê cercetat cum se cuvine.

Contésa. Decă e așa, cercetéză.

Contele. Acum îndată? E prea târđiu — și vênătorul Thomas nu e acasă —

Contésa. Sê calce așa dară bieții ómenî încă odată drumul până aici? Sê sê ducă acuma nóptea acasă? și decă nu mă înșel mi sê pare că și plouă.

Arêndașul. Da plouă fórt tare.

Contele. Atunci sê rămână tinêra femeia aci. El póte merge acasă și mâne până în diuă să sê înfălișede iară.

Contésa. Sê rămână femeia singură aici? La asta sê va învoi anevoc bărbatu-sêu!

Arêndașul. Ba da, da de ce nu? Pe ea o las aci în numele lui Dumnezeu.

Contésa. Atâta incredere ai în femeia d-tale?

Arêndașul. Ei, cu obiceiuse adeseorî sê dîce: paza bună, trece primejdia rea, și când mă gândește la fragî —

Baronésa. Sê nu te mai gândești.

Arêndașul. Da așa ar fi însă eu —

Contésa. Nu sê cuvine să lași pe tinêra femeia în necaz. Unde să și rămână peste nópte?

Contele. Ea póte dormi la camariera ta.

Arêndașul. Sê dormă asta la camarieră? Hă! Hă! Mie mi-e tot una decă vê învoiți n'am nimic în contră.

Contésa. Nu, nu, rămâneți amêndoi aici, că mai sigură pađă pentru femeie e bărbatul.

Arêndașul. La dracu! Bine că-mi aduce d-na Contésă aminte (vrea să êsă.)

Contésa. Unde voiesci să te duci?

Arêndașul. Acasă.

Contésa. N'auđi că aci e loc pentru voi amêndoi séu și dincóce în casa de bilard. Odaia mea de dormit e în apropiere, așa dară n'aveți să vê temeți de nimica.

Contele. (apart.) Înțeleg.

Baronul. (apart.) Ce chin!

Baronésa. (apart.) Ce perplesitate!

Contésa. Póte că bieții ómenî vor fi osteniți să-i lăsăm singuri. . .

Contele. Fîresce. Nópte bună Emilio! Eu voi juca cu écuyerul încă o partidă de șach.

Contésa. Sub nici o împrejurare. Pentru noi încă nu e târđiu și fiind-că tot voiesci sê joci, aideți în odaia mea sê jucăm o partidă de l'Hombre.

Contele. (apart.) Afurisit lucru! (tare.) Și acésa decă voiesci.

Contésa. (se acață de brațul lui.) Urmêdă-ne d-le écuyer.

Baronul. Numai decăt. (Contele și Contésa se depărtéză.)

Scena 6.

Baronul, Baronésa, Arêndașul.

Baronésa. (apart.) Omul acesta mă străpunge cu privirile sale.

Baronul. (apart.) Nu mă pot despărți de minunata creatură.

Arêndașul. (îngânându-se.) Sê am onóre se dorm în castelul, castelul contelui pre când acasă am avut onórea sê las pe — cu —

Baronésa. Ține-ți gura.

Arêndașul. Așa o fi. Bine dîci d-ta însă —

Baronul. Frumôsă femeia te compătinesc din inimă.

Baronésa. Ei și pentru ce mă compătinesci?

Baronul. Prefă-te ori cât de próstă; ochii tîi varsă foc și arată că suferi de necesitatea educațiunei. Cât de ușor ai învăța, ce-ți lipsesee, decă gura unui iubitor te-ar instrua.

Baronésa. Nu te înțeleg de loc d-le.

Baronul. Fără să-mi mărturisesci vêd că nu esci fericită cu omul acesta; tu nu poți fi fericită cu el, nu e așa?

Baronésa. Trebuê să ne mulțămim cu sórtea noastră.

Arêndașul. (apart.) Incepe a încolți. Hă, hă, hă! Să va mira el măi pe urmă.

Baronul. Decăt însă s'ar afla un om onest și cu stare bună, care să te iubescă din inimă și care să te libereze din acest purgator ce ai dîce?

Baronésa. Pe speșele liniseei mele.

Baronul. Acastă indoelă mă face să te iubesc mai mult. Nu, îți jur, cu intențiunile cele mai fidele și mai curate.

Baronésa. Domnul glumesce cu mine numai.

Baronul. Nu te pot acusa pentru neîncrederea ta. Tu nu mă cunosc. Din nenorocire trebuie să mă duc la afurisitul joc de cărți; dar nu e așa că mă pot reintorci îndată ce-mi va reuși să scap? Atunci poți dorme nătrăul tău de bărbat și eu voi putea se-ți declar neconturbat. (Acestea le vorbește încet dar cu mult foc.)

Arêndașul. (apart.) De ce șoptește d-nul écuyer? Nu trebuie să se témă nu prepun nici decât pe densusul ci — —

Scena 7.

Contele, Precedentii.

Contele. Da ce va să ăică asta? de mult așteptăm pe d-nul écuyer și mi se pare că s'a și supărat nevasta pe d-ta că ne faci să te așteptăm.

Baronul. Vin îndată (mergând către Baronésă). Remâne cum am ăis. (merge până la ușe.)

Contele. (Când crede că s'a dus Baronul se îndreptă repede la Baronésă și ăice încet.) Ascultă, draga mea, în acest castel nu trebuie tocmai să te încui căci aci totul e sigur — mă înțelegi?

Baronésa. Mă las în nădejdea bărbatu-meu.

Baronul. Trebuie să mă trimetă și pe mine după D-ta?

Contele. Trăsnil'ar!! El e încă aici! Indată! Indată! (cătră arêndaș.) Graușimel decă voiesci se dormi mai în linisce pune-te aici în odaia de alătura pe bilard. (Se duce cu Baronul.)

Scena 8.

Baronésa, Arêndasiul.

Arêndașul. Asta se poate face. Nôpte bună coconășule (voesce să ăsă în odaia ceialaltă.)

Baronésa. Se nu te pue păcatele să te misci din loc.

Arêndașul. Ei și de ce nu?

Baronésa. Să rămâni aici séu te părăsesc.

Arêndașul. Mi se pare că și fără de asta nu mă poți scôte din bucluc.

Baronésa. Lasă-te pe mine: nu ți se va atinge nici un fir de păr, însă trebuie să faci totul ce-ți voi porunci.

Arêndașul. Și ce poruncesci?

Baronésa. Să rămâni aici, să te pui pe scaunul ăsta și după aceia poți să dormi séu să faci ce vei vrea.

Arêndașul. În numele Domnului. (Incepe a se desbrăca neobservat.)

Baronésa. (apart.) Destul de straniu lucru că trebuie să mă rog de un bărbat să se culce în odaia mea. Firesce numai un țărănoiu; — dar n'ar fi mai bine să iau încă acuma masca jos — și să rid de frate-meu și de d-nul écuyer pe deasupra? — dar totuși se pare că e demn — de al cunosc mai de aproape. — Intradevăr am făcut o adăncă impresiune asupra lui — nu e negalant, el e un om simțitor și bine crescut — De-ar fi serios ar fi un triumf pentru vanitatea femeescă — și n'ar fi împreunat cu nici un pericol — un bărbat frumos, da — dar totuși numai un burghez — principiile mele imi apără inima. (Observă că Graușimel se desbrăcă.) Graușimel esci nebun?

Arêndașul. Da cum așa? Pentru ce?

Baronésa. Cuteți să te desbrăci în prezența mea?

Arêndașul. Ei, și de ce nu?

Baronésa. Pentru D-ăeu nu se cuvine.

Arêndașul. Ei și de ce să nu se cuvină și d-ta esci un bărbat.

Baronésa. Da, însă în starea mea și bărbații sunt crescuți cu rușine.

Arêndașul. La naiba! Atunci așa putea spune povești séu istoriôre. —

Baronésa. Tac! și îmbracă-te numai de cât că decă nu fac sgomot în castel.

Arêndașul. Nu, nu, (Să îmbracă.) Curios lucru! Vrea să trecă de femeia mea și nici nu suferă să mă vedă în șapca de dormit. O Dómne sfinte! Decă așa sci că și celălalt cocoș e așa de rușinos. —

Baronésa. De grija lui poți dormi liniscit.

Arêndașul. Da, decă toți bărbații ar dormi liniscii atunci nu s'ar afla femeia necredinciosă pe pământ.

Baronésa. Cap de bou?

Arêndașul. (Aședându-se pe scaun.) Decă odată te vei insura și d-ta îți profetesc că vei afla — că (morăia.) căci femeile — da femeile — frumoșe sunt într'adevăr, dar -- nu prețuesc toate nici o para frântă. (Moțae mai tare.)

Baronésa. Care din ambele sexe înșală mai mult pe celălalt e întrebarea cea mare, care în veci rămâne nedecisă. Totuș una e sigură: noi am învățat a înșela; Bărbații au fost învățatorii noștri — horcăe deja bădăranul. Asta va fi o nôpte neplăcută. Dar iată cărți. Cel puțin am cu ce să-mi trec vremea până vor arde luminile acestea. (Deschide o carte.) »Corine« par Madame de Staël — la o parte cu tine! — voi călători înșamă la Italia. Sunt bogată și liberă (cetesce altă titulă.) »Le cœur trompeur« — totuș nu D-le autor; inima înșală numai pe aceia, cari voesc să fie înșelați. (la altă carte.) »Nouvelle decouverte, faite par une femme.« Ei asta excită curiositatea și alungă somnul. (Cetesce.) »Depuis que le monde depuis que les hommes ont la fantaisie d'aimer les femmes et les femmes celle d'aimer les hommes, ils cherchent reciproquement les moyens d'être heureux et jusqu'a présent ce secret n'a pas été decouvert!« Fôrte adevărat! Și cine-și poate închipui că descoperirea e rezervată?

Scena 9.

Baronul, Baronésa, Arêndasiul dormind.

Baronul. (intră încet înăuntru și stă la ușe plin de uimire când aude pe baronésa cetind franțuzesce. După cuvintele ei din urmă strigă pășind înăuntru.) Ce-am auăit!!?

Baronésa. (inspăimântată apart.) Ceriule sunt trădată?

Baronul. (Gretthen cetesci franțuzesce?)

Baronésa. Mă rog de ertare — am servit 1/2 an la un curățitor de haine francez în oraș la care am învățat câteva vorbe.

Baronul. Tu mă minți. Tu trebuie să fi primit o educație bună. Cum poți sta acăsta în relațiune cu starea ta, nu pot înțelege. Totuși nu face nimic! Acăsta descoperire nimicesce numai prima mea cugetare. Tu esci frumoșă, bună, spirituală și cultivată, ce-mi trebuie mai mult?

Baronésa. Ce ai voi de la mine?

Baronul. Inima ta, iubirea ta.

Baronésa. Sunt o femeie modestă.

Baronul. Acea să și rămâi Gretthen, m'am liberat, ca să pot vorbi cu tine fără martori, să-ți deschid totă inima mea.

Baronésa. Atunci va trebui să deștept pe bărbatu-meu.

Baronul. Te rog lasă-l să doarmă. Ași voi să doarmă somnul cel lung.

Baronésa. Totuși dór nu cugeți mórtea?

Baronul. El e destul de bătrân.

Baronésa. Ce ți-am făcut eu de doresci ca îndată după nuntă să rămân văduvă?

Baronul. Afurisită nuntă! Ascultă Gretthen! Și eu sunt văduv.

Baronésa. Te compățimesc.

Baronul. Află însă că eu nu mă compățimesc de loc.

Baronésa. De, așa sunt bărbații.

Baronul. Cu multă precauțare, cu multe considerațiuni imi alesi o femeie și fui nefericit. Când a murit ea mă decisei să nu mă mai însor nici odată. Dar am simțit că am lipsă de iubirea unei femei bune. Fiind-că de prima dată precauțarea și considerațiunea m'au înșelat așa de rău m'am decis ca la a doua alegere să proced fără nici o precauțare séu considerațiune. Să caut numai o fisionomie care să-mi vorbească amical și să urmeze voiei inimei mele, când ea-mi va striga tare neintrebată: »Spiritul care locuesce in aceste trăsuri este inrudit cu al tēu.«

Baronésa. Atunci te-ai puté înșela indoit.

Baronul. Mai rar prin un sentiment grabnic, prin instinctul amorului decât prin rațiune precumpătată. In scurt Gretthen când te-am zărit mi s'a făcut — când te-au văduț ochii mei pentru prima dată — ca și cum inima mea te-ar fi cunoscut de mult și de 'ndată stătea scris inaintea sufletului meu: »Acésta va fi soția ta.«

Baronésa. Acésta ar fi pentru mine o onóre, dar in satul nostru nu se póte; noi nu ne putem mărita de cât numai după un bărbat.

Baronul. Dar decă bătrēnul mi te va ceda mie, nu te vei opune?

Baronésa. Domnul e pentru mine prea nobil.

Baronul. Tu ai impodobi fie-care stare. Presupunēnd că așa fi nobil — bogat încă sunt — dar nu vreau să te orbesc prin astfel de lucruri — nici nu voiu măcar să accentuez că tinerețea mea, făptura mea, in asemēnare cu bătrēnul teu Grașimel merită preferință. Lasă-me să vorbească numai de iubirea mea sinceră, despre care n'am dat nici cel mai mic argument până acum, când te-am ales pe tine dintre mi de femei la prima vedere.

Baronésa. Ah domnule de-ar auđi acésta bătrēnul —

Baronul. Póte s'auđă. Dă-mi permisiunea să vorbească cu el; spune numai că n'ai nimic in contra schimbului.

Baronésa. (apart.) Omul acesta mă aduce in cea mai mare confusiune. Asta e pedepsa deșertăciunii mele.

Baronul. Tu tac? Ce cugeți?

Baronésa. Pare c'asfi fi o nebuună să-mi inchipuiesc că eu o țerancă sēracă așa putea deveni o damă nobilă.

Baronul. Decă însă — tăcere, aud paș.

Baronésa. Ecătă-ne acum! Ce vor dice ómenii? Bărbatu-meu horcăe și d-nul écuyer e singur la mine.

Baronul. Fii liniștită. Póte că e servitorul. Va fi văduț lumină aici.

Baronésa. Ei da, nici servitorul să nu cugete ceva rău despre mine.

Baronul. Ai dreptate. Și mie mi-e sfântă acum reputațiunea ta. El nu va zăbovi mult. Mē strecor aici in odaia de bilard. (Sē duce.)

Baronésa. (apart.) Intr'adevēr să vede că vorbește serios! O cucerire lingușitoare. Cât aş dori să fiu aceea ce mă par că sunt. Mi se pare totuș ca și cum cu hainele așa fi desbrăcat și simțimēntul pozițiunei mele — Nu-ți perde cum-pētul. Inainte de tóte nu mâna gluma cu acest om mai departe; căci in faptă se pare că merită stimă — ba póte și mai mult.

Scena 10.

Contele, Baronul pândind, Baronésa, Arendașul dormind.

Contele. Etă-me frumoasă femeie! m'am strecurat. Acum se ședem de vorbă, dar mai încet, că femeia mea e in apropiere.

Baronésa. Ei d-le conte mai bine să nu vorbim de loc.

Contele. Dar decă-ți voiu astupa gura cu sărutări? (vrea să o imbrățișede).

Baronésa. (li scapă și sgățae pe arendaș.) Ei! bătrānule!

Contele. Gretthen ce faci?

Baronésa. Scólă bătrānule!

Arēndașul. (adormit.) Da ce e?

Baronésa. D-nul conte voiesce să mă sărute.

Arēndașul. (reînchidēnd ochii.) In numele d-lui.

Baronésa. N'auđi? d-nul conte voiesce să-ți sărute nevasta.

Arēndașul. (deschide ochii speriat.) Nevasta mea?! Da, da — facă d-nul conte cum va voi! (adorme.)

Contele. Na! Na! Tu veđi că cu trunchiul acela nu poți isprăvi nimic? El însuși mi-a dat libertate să te sărut.

Baronésa. El ți-a dat voe? Da dec' aş fi un cireș in grădina bărbatu-meu. Inșă eu nu-s pom și sărutările mele nu-s cerașe.

Contele. Dar te rog privesce odată pe acel bādăran și apoi privesce-mē pe mine cât is de gingaș și de vrednic de iubire; n'ai voi mai bine să mă săruți pe mine de cât pe el?

Baronésa. D-na contésă e de decă de ori mai frumoasă ca mine.

Contele. Sē lăsăm acum la o parte pe contésa. Destul, tu esci frumoasă; eu sunt amoresat de tine și bărbatu-tēu a đis in numele Domnului.

Baronésa. Intr'adevēr, decă consider, mi-aduc bine aminte că —

Contele. Nu e așa că afli că aci numai e nimic de considerat?

Baronésa. Numai un lucru mic. (Sē apropie de odaia contesei.)

Contele. Ce voiesci să faci?

Baronésa. Sē ciocănesc.

Contele. Esci nebuună?

Baronésa. Vreau să aud decă și d-na Contésă dice in numele Domnului.

Contele. (eșindui in cale.) Grethen nu-mi face necaz; cugetă, căpriorul. Décă nu voesci să vè alung mâne din arênda atunci nu fi cerbicôsă.

Baronésa. Nu 'cumva d-l Conte își vinde indurarea sa?

Contele. Da, draga mea și sper că vei afla că nu sunt prea scump. Omul teu sè-și recapete pușca sa și sè pusec cāt va voi insè pentru fie-care căprior o sărutare.

Baronésa. Aida de, dela bărbatul meu, acêsta ar mai merge.

Contele. Tu glumesci cu mine. Atunci trebuie sè fac eu intr'adins.

Baronésa. d-le Conte țip —

Contele. Décă poți. (O sărută cu puterea, ea se strecură, fuge inapoi și cade in spatele arêndașului, care se deșteptă, dar nu pôte înțelege ce sè petrece.)

Baronul. (Eșind iute afară.) D-le conte acêsta nu țî-o permit.

Contele. Ce naiba! Și d-nul écuyer e aci? Va sè dîcă desprețuitoarea femeia n'a fost singură? Ascunsesese deja un amant?

Baronul. Când țî-am adus aseră aminte de ore care reputațiune, in care te afli dîceai că sunt numai clevetiri și că e contra principiilor d-tale de a umbla după femei ba chiar după fete frumoșe.

Contele. Și decă odată am plăcerea sè fac contra principiilor mele ce-l interesază pe d-nul écuyer?

Baronul. Cred că ori care altă espicare e superfluă când îț spun, că am ales pe Grethen de soția mea.

Contele. De soția d-tale? Intr'adevăr? Dar e deja măritată.

Baronul. Am convingerea, că voiu putea delătura acêstă pedecă.

Contele. In faptă insè când am amintit aseră posibilitatea de a lua de la un bărbat pe femeia sa dîceai că e contra principiilor d-tale acêsta.

Baronul. Pardonéză-mè — era vorba numai — de dómne —

Baronul. Terane séu dómne mi se pare că decă trebuie sè aibă valóre principiile nu mai incape nici o diferință.

Scena II.

Contésa in costum de nópte cu o lampa in mâna, Precedentii.

Contésa. Totuș cugetam eu una ca asta! Ce faceți aci d-nii mei? Sciți că convorbirile d-vóstre m'au desceptat din somn.

Contele. (fórte confus.) Imi pare fórte réu scumpă Emilio că —

Baronul. Mè rog de ertare grațiosă contésă —

Contésa. Unuia îi curge sânge din nas și părăsesce jocul l'homme, celălalt capătă durere de cap și nu mai voesc sè jöce piquet; ómenii bolnavi s'au grăbit să se culce — nu mai puțin! și ei să ciorovăesc in mieșul nopței in tindă la mine. Acêsta e prea necuviincios.

Contele. Ni s'a schimbat pofta să jucăm și o partidă de bilard.

Contésa. Așa — decă insè voi v'ați pune la jocul

de bilard atunci ar dura fórte mult și biata femeia și-ar perde somnul cu totul. Mai bine o iau in odae cu mine. Acolo pôte dormi pe canapea.

Contele. Putem și lăsa jocul de bilard; indată ne despărțim.

Contésa. N'ar fi necuviincios din partea mea să vè opresc? Vino Grethen nu e așa că vii bucurôsă.

Baronésa. Ba da, fórte bucurôsă.

Contésa. Acum jucați d-nii mei cāt voiți in numele lui D-șeu. Cum stă partida? point à point? Ha! Ha! Ha! (Se duce amândoué.)

Arêndașul. (apart.) Phi la dracu! Duce cu ea pe conașul. Facă cum vrea. Mie nu-mi pasă nu-s responsabil de nimica. (adörme éraš.)

Contele. Ei frate suntem fripti amêndoi.

Baronul. Eu unul nu. Intențiunile mele sunt bune.

Contele. Este tötă seriositatea ta?

Baronul. Tötă.

Contele. Dar sora mea?

Baronul. Dör iş va găsi și ea un bărbat in lumea largă.

Contele. D'apoi judecata lumii —

Baronul. Fericirea mea valoréză mai mult.

Contele. Și principiile mele?

Baronul. O rară obiectiune in gura ta. Décă cândva më abat dela principiile mele, gândesc indată să le indreptez; tu insè din contră le —

Contele. Înțeleg. Cine voesc să sè scuze află destule cause. Bon soir! nu voiu să te mai conturb, căci pôte ai pus ceva la cale cu horecăitorul acesta. (Sè duce.)

Scena 12.

Arêndasiul, Baronul.

Baronul. Firesce că are drept. Eu fac pasul acesta cu ore care resistință interioară, asta nu prea e semn bun — dar trebuie! — Décă am trăi in timpurile mai intunecöse ași crede că mi-a dat ceva de bëut de dragoste. (Sgâțae pe Arêndașul.) Hei! Bêtrânule!

Arêndașul. Ce este?

Baronul. Scólă-te am sè vorbesc ceva important cu tine.

Arêndașul. La mieșul nopței?

Baronul. Voiu sè-ți propun ceva. Décă te invoesci îț dau cuvêntul meu de onóre că vei primi nu numai arênda ci și 1000 taleri pe deasupra.

Arêndașul. 1000 taleri!?

Baronul. Vrei să-mi cedezi mie pe nevastă-ta?

Arêndașul. Pe nevasta mea? Ce vrea să facă D-nul cu ea?

Baronul. Să më insoar cu dênșă.

Arêndașul. D-la vrei să te insoari cu nevasta mea? M'am căsătorit eu cu ea odată.

Baronul. Din nenorocire asta o sciu, dar să te despărți acum de ea.

Arêndașul. De ce? Mie mi-e dragă nevasta mea.

Baronul. Nu-ți sunt mai dragi 1000-taleri?

Arêndașul. 1000 taleri? sè vèd (Se gândesce.) Nu d-le écuyer 1000 taleri nu mi sunt mai dragi.

Baronul. Da 2000?

Arêndașul. 2000? Mulți bani ște! (cugetă.) Da e o femeia prea frumoasă. Nu d-le nici 2000 nu-mi sunt mai dragi.

Baronul. D'apoi 5000?

Arêndașul. Cinci mi! Naiba! hei, numai d'ai vorbi intradins —

Baronul. Pe onóra mea!

Arêndașul. Și decă judecătoria nu va avea nimica incontrá! —

Baronul. Acésta va fi tréba advocaților, vor scii ei ce se facă și cum.

Arêndașul. Și decă nevasta mea nu va avea nimica incontrá. —

Baronul. Tu trebuie să cauți să o indupleci.

Arêndașul. Mă iubescé fôrte tare. Ne am luat abia de 3 zile n'ar fi mai bine s'aștepți vr'o 2 séu 3 ani până ne vom mai urí unul pe altul?

Baronul. Cap de știucă. Mâne séu nici odatá!

Arêndașul. Da voiú cerca.

Baronul. Mâne cât de diminéță.

Arêndașul. Da desdediminéță, dar să veți că n'are să vrea.

Baronul. Ea va vrea — Ne-am invoit deja pe jumătate.

Arêndașul. Așa! Asta-i dracul!

Baronul. Cugetă bine! Cu 5000 taleri poți să-ți cumperi o moșióră și femei sunt destule in lume. (Se duce.)

Scena 13.

Arêndasiul singur:

Am visat? (Iși dá o pipă 'n nas.) Nu, sunt treaz — Curios lucrú! De unde a căpătat d-nul apetit de soția mea? hei dómne de s'ar trece așa de bine femeile in câțiva ani m'aș imbogăți. Ași lua o femeia după altă și le-aș vinde iară. — Trebuie să mă duc să aduc pe Gretthen numai decát. E intunec de-ți dai cu degetu 'n ochi, dar pentru 5000 taleri poți să și cađi de câteva ori in tină și mâne diminéță am făgăduit să i-o dau in mână — Numai se nu mi se arunce de gât și să mă róge mult să o țin. Am un caracter móle — Nu să póte! — Trebuie să i-o dau! Nu mi-a căștigat până acum nici un finic deși suntem de 3 zile luați unul cu altul. Și óre nu vrea erí să caute fragi cu mușíul acela?? — O dau!! — (voind să mérgă.) Unde a remas óre coconașul? Da așa e, el e la d-na Contésă. Ha ha ha!!! Ce-mi pasă mie! Nópte bună! (Se duce.)

(Finea va urma.)

V A R I E T Ă Ţ Î.

Nu mă uita.

O istoria de familia.

Bătrênul general in pensiune Fink de Finkenstein șéda in odaia sa de studiu și fumând pipa sa din care trágea nisce nuorí de fum albastru citea scirile oficiale, adică: denumiri, decorări, cuprinse in ultimul număr al gazetei renumite a lui Spener. Generalul era un domn bătrên amical, cu maniere militare, care nu făcea vorbă multă, dar care nu era atât de réu precum párea.

Tochmai terminase lectura, gazeta era deja grijită bine lângă cele lalte in despărțirea anumită din scriitoriul séu și generalul aruncând o privire asupra ceasornicului, care aréta tochmai dece ore, depuse pipa sa.

Apoi sé duse la unica feréstră din odaia sa, și sé opri acolo cufundat in gânduri, până ce-l conturbă intrarea valetului séu din meditațiunile sale.

„Ce-i” întrebă aspru generalul, intorcându-se.

„Dómna baronésa de Uechtritz doresce a vorbi Exelenției Tale!” anunță servitorul.

Fața generalului sé lumină, când auđi acest nume, căci era favorita, fină sa, și el i inlocuise după mórtea părinților ei, pe tata și pe mama prin dragostea sa excesivă, până când Frederic cel mare o denumise de damă de onóre la cumnată-sa, prințesa de Prussia. Valetul disparú, ér generalul alergă spre oglindă is puse frisura in regulă, is rêsuci mustățile cu vîrfurile in sus și supuse și restul toaletei sale unei revisiuni repede; avea numai o slăbiciune generalul, afară de aceia pentru baronésa de Uechtritz, adică era puțin vanitos și stăruia să pară cât sé póte de june.

Frumósa și sburdalnică Friederica de Uechtritz era cunoscută pe timpul ei de fie-care copil in Berlin; ea era cea mai vitéză călărétă la cadrilurile de carusel, in care amágea prin eleganța și prin aparința ei strălucitoare pe cei mai pretențioși cavaleri, era dama de curte cea mai spirituală care prin conversațiunea ei grațiosă, prin zimbetul ei tachinător in-

cânta pe toți. Cu un cuvânt era cea mai frumoasă podóbă a curții; făptura ei regéscă domina pe toți in salónele daurite ale castelului, spiritul ei in salónele private ale nobilimei.

Fața Friederichei era de o frumșetă nobilă, insufléitoare, profilul, cu tóte că nu era format nici elinesce nici romanesc, totuș ar fi adus pe ori ce pictor in etusias artistic. Sub o frunte meditativă lucea o páreche de ochi intunecați plini de o îndărătnicire și intrecătură copilărescă amestecate cu serenitate și veselie.

„Frumos, frumos, că nu l'ai lăsat pe bētrânul tēu naș, să ascepte mult timp,” díse generalul cătră baronésă; «tot punctuală, asta-i fôrte bine» i strinse damei tinere mână cu căldură și o conduse la canapea.

„Nu mi-ai scris, să fiu la dece óre la tine?” zimbí Friederica, «ce-i drept, este încă fôrte de vreme, și la noi in palat dórme încă tótă lumea, ostenită de serata de erí — dar eu ca o fată adevérată de soldat — și o zimbire glumétă o făcu și mai gentilă. «Dar acum spune-mi pentru Dumneșeu, iubite unchiule, ce-i, de m'ai citat cu atáta solenitate la tine, pre cât sciu nu s'a întemplat nici un lucru deosebit.»

„Hm, hm,” tuși bătrênul, »hm, hm, — ho, tot trebuie să ésa o dată iubita mea, am să vorbesc despre un lucru serios cu tine — nu-mi placé de loc, — cu acéstă sentință curiosă sférși. »Cum așa unchiule,» rise Friederica surprinsă, »étă un lucru de tot nou pentru mine; până acum te jurai pe toți sfinții, că nimic in lume nu ți-ar fi mai drag de cât mine, »Da, până acum era așa,» rêsponse Finkenstein serios, »dar acum este cu totul altfel; can spune-mi sincer, — o apucă cu drépta sa de bărbia și cătând in ochii ei continua, »de câț ani te-ai făcut la ultima ta đi de nascere, dar drept, să nu-mi stergí vr'un an, doi.»

»Esci in o dispozițiune fôrte negalantă unchiule, și nu pot pricepe, ce va să dică provocarea ta ca să spun adevérul; până acum credeam că cuvântul meu pentru fie-cine, dar mai cu semă pentru unchiul meu Finkenstein ar fi o punte, díse Friederica inroșindu-se și intorcându-se supérată. »Eh, eh, n'am voit să te ating, draga, scumpa mea — să grăbi a díce gene-

ralul, însă scii pré bine cât de nesigure sunt damele cu privire la etatea lor, cele mai bune matematici fac câte o greșelă prin subtracțiune. Așa dar nu fi supărată. —

Friederica zimbi, i veni a minte, că generalul stergea câte dece ani și mai bine din etatea sa, și cu toate acestea el nu pregeta acum de a critica atât de aspru pe cei care făcea ca dânsul.

»Ean așa im plăci« urmă Finkenstein, »când zimbeci și ai o fătă veselă.« De câți ani esci — hai?»

»O scii pré bine, și curtea o scie, căci n'am tănuț nici o dată etatea mea de douedeci și șese de ani.«

»Douedeci și șese de ani« se vaeră Finkenstein, »o sfintă dreptate! și încă nemăritată și fără bărbat? și acum dór chiar fără speranța de a mai capăta vr'unul, fresce, cine va adresa amorul seu cătră un chip cioplit fără simțire? Ean spune-mi fătă, deșu așa ai de gând să faci unchiului tēu rușinea și să remăi nemăritată?« strigă Finkenstein.

»Dar unchiule« rise Friederica cu veselie, însă puțin cam genată, »deșu ar fi un lucru atât de rău, decât n'aș căpăta nici un bărbat? Nu mai scii ce planuri am făcut noi amândoi pentru acest cas? După ce se va fi măritat Agata, ceia ce se va întâmpla încă în acest an, voi veni aici la tine, și-ți voi purta casa, voi aduce puțină viêtă în această casă, care se arată tot atât de posomorită ca și proprietarul ei, apoi când te va munci reumatismul îți voi învăli picerile în strae de lână, și ca și atunci în Wolfshaxen. îți povestesc istorii de șagă, îți cânt cântece minunate de la amicul tēu Kleist. Și apoi — decât ni-am înțelege și am trăi bine, voiai să mă iai de soție, ai uitat de planul nostru?« Ridând cu hohot și punând un braț pe umărul generalului, îl amenință cu degetul.

»Dragă Fritzi, dulcea mea Fritzi!« zimbi bătrânul cu dragoste și în fericire, dar, ca și când și-ar fi luat de o dată sēma, se desfăcu de brațul fetei: »astea toate-s în dar, anii copilăriei au trecut, ăr aceste copilării au fost bune numai pe atunci. Dar spune sincer, nu iubesci de loc? Mărturisește, nu ți s'a mișcat nimic aici în inimioara ta, așa în cât să fi bătut mai tare la vederea cuiva — hein?»

Friederica plecă ochii roșind și-și privi mânilor, trase în perplexitatea ei de mânuși și tăcu.

»Aha, vedu-t-ai! Ei bine, una aș scii, tacii, care va se dăci nu voiesc să minți, dar nici să mărturisești, mă voi încerca dară să ghicesc. Pe cine va fi putut să-și arunce Fritzi a mea ochii? Kleist? — Rochoco? — Katte?»

Friederica dete la toți din cap.

»Să mă ia dar . . . și pôte să fiă ore, căci ți-am numit întrégă lista de rang a tinerilor de insurat. Dar ce-i Fritzi, ce față amară faci, dór el nu-ți întorce dragostea, — vr'un amor nefericit? — cum?»

»Amor nefericit« Friederica zimbi cu dispreț și dete din umeri, »unchiul meu, decât aș iubi pe un bărbat și aș vedea că nu mi se întorce aplecare mea, aș fi pré mândră, de cât să mă mihnesc. Afară de acea nu sunt destul de sentimentală pentru a mă părăsi în voia ataror simțiri. Pe cât am putut vedea până acum, o nefericire de această natură nu există de cât în inchipuirea omului.« Ean veđi, cât esci de cu minte, să înțelege, tu vorbești din experiință, ca o bătrână — ei bine, ved una cel puțin, că Fritzi a mea nu suferă de amor.«

»Nu, de sigur nu, unchiule. căci sunt pré cu minte.«

»No, no, nu voiesc să cercetez decât mîntea ta seu ne-simțirea ta este cauza la această.« rise generalul.

»Ba deșu, astăđi ești așa de negalant, ca nici odată, unchiule, și voiesc s'o înfrunt pe Agata. că din cauza dragonului ei, te uită cu totul și te lasă tot singur în odaia ta. La cărțile tale niți de tot, cum trebuie să-ți petreci cu damele — decât ai scuit-o vr'o dată,« rise Friederica supărată.

»Deșu, trebuie să mărturisești, că gurița îți este destul de sprintenă, să vede că ai perdit de timpuriu pe tată-tēu, de reson militar nu să mai găsesc la tine nici o urmă, așa dar

nici circ să nu mai dăci!« comandă Finkenstein vedând că Friederica voiesc să-i contradică.

»Vocea ta este încă bună« rise Friederica.

»Las' că tot nu uit de gândul meu, voiesc să aflu pe cine iubesci, și scii pré bine, că decât mi-am pus ceva în gând, apoi trebuie s'o fac, chiar decât aș fi silit să aplic mēsurii de violență.«

»Ce dór nu voiesci să mă maltratezi?»

»Nu« zimbi Finkenstein, »dar nu te las de aici până ce nu voi fi aflat numele acelui fericit, care a răpit liniscea sufletescă a Friedericei mele.«

»Dar unchiule, nu înțeleg de loc, cum te pôte interesa această; nu ți-e destul, decât scii, că iubesc? Numele nu împoartă nimic — este foarte frumos, distins, bogat, un cavaler desăvērșit — dar nu,« exclamă de o dată, ca și când și-ar lua sēma, punând fruntea în crețe și fiind apucată ca de nisce friguri, »nu, nu« strigă ca îngrozită și ferindu-se cu amēndoue mânilor de un ce nevizibil, »nu-l iubesc, deșu nu, îl urăsc, și încă cum îl urăsc.«

»Spune-mi Fritzi dragă, suferi adese ori de asemenea atacuri,« întrebă bătrânul cu grije și dând din cap; »voiesci să-ți aduc apă?»

»Nu-i de lipsă, unchiule« șopti ea incetinel cu vocea slabă aprópe stinsă și respirând cu greu; lacrimi isbucniră din ochi, și căđu plângând în colțul canapelei.

»Eh, și încă tot voiesci să susții că nu esci amoresată? Ba deșu, Fritzi dragă, mă dóre că ai așa de puțină încredere în mine.«

Friederica își sterse iute lacrimile din ochi și se sculă.

»A fost o cutezanță din partea mea« rise cu firmitate, »de m'am cređut mai presus de ori-ce atare simțire, și totuș nu este o durere obicinuită de amor de care sunt apucată acum pentru prima óră, unchiule,« i apucă cu violență mâna lui dreptă și o strinse de peptul ei cu frică; »când aici în inimă se luptă doue simțiri una cu alta, amēndoue atât de atotputinte precum sunt ura și amorul, atunci se cere forța unui deșu, pentru a o suporta.«

Finkenstein se temuse puțin că la Friederica n'ar fi tóte în regulă; însă nu cređuse, că ar fi așa de însemnat, precum parea acum că este.

»Sērmana fetiță« șopti cu dragoste. »și nu-i permis ca unchiul bătrân să scie numele sceleratului, care te-a făcut atât de nefericită?«

»Ah, lasă asta unchiule« se îmbărbăți Friederica »lasă asta, nu este de cât o copilărie, și eu nu sunt decât o copilă nebună decât mă mihnesc;« și un zimbet de care dama dresată de curte dispune atât de lesne, când are trebuință de el, se ivi pe buzele ei; »haide unchiule,« erăș puse brațul pe umărul lui, »să facem planuri împreună, ca în anii de mai înainte, pentru viitor. Indată ce verișóra Agata va deveni contesa Dohna, im voi cere demisiunea; nu mi se va refusa, cu tóte că se vor lipsi cu greu de mine. Peste veră mergem la moșia ta și vedem de pomii, ne ducem la vânătoare și trăim bine acolo; ești învoit unchiule dragă?« Iș rezimă capul de umărul lui și-l privi cu foc.

O lacrimă veni în ochiul bătrânului general, soldatul pe care nu-l potuse indioșa nimic până acum, care cunoscua lacrimile numai pe la alți ómenii, plângea în adevăr, căci recunoscuse pré bine durerea adencă, care ardea în sufletul fetei frumoșe, și-l durea nespun de tare, supunerca cu care indura chinul și-l ascundea în sine; decât ar fi arētat suferințele ei pe față nu l'ar fi durut atât. O trase la sine și o sărută pe frunte.

»Acum însă trebuie să mă duc« rise Friederica sărind în sus, »este deja la unspredece ore; princessa va fi întrebat deja de mine. Adio unchiule, dar mai întâiu încă o rugare — să nu mai atingi nici odată secretul inimei mele — im promiți

asta? Ochiul negrii cei frumoși se țintiră cu jale și cu rugare asupra lui.

»Parola mea, dar grăbesce, căci punctualitatea în serviciu este cea mai de frunte virtute a soldatului — tu însă ești o copilă de soldat.«

»Complimente Agatei din parte-mi« țise Friederica salutând pe general.

Ea dispăru în ușă zimbând și dând din cap; Finkenstein privi după ea cu ochii intristați, „Sărmana mea Fritz!“ țise dând din cap; apoi își lua cascheta sa cea vechiă de ordonanță, o puse în cap și merse la nepotă-sa cea laltă, care din copilăria ei trăia la unchiul ei neinsurat. Cu ea voia să vorbească despre sôrtea Friederichei.

II.

De la acea întrevorbire a generalului cu nepotă-sa nu trecuseră încă două săptămâni. Friederica de Uechtriz ședea în odaia ei în palatul princesei de Prussia celei văduve, la ferăstră, dinaintea căreia teii înfloriți exhalau un profum dulce, îmbătător, și lucra cu sirguintă la o broderie de mărgelă și de mătase, ăr cățelușul flocos alb ca zăpada, zăcea încolăcit pe un taburet și întindea câte odată botulețul seu rosatic, pentru a mirosi împrejur.

Pendula d'asupra oglindei bătea tocmai trei ore, când puse Friederica broderia de o parte, închidând ochii de osteneală și aruncându-se înapoi în fotoliul ei. Căscă de vr'o două ori apoi, de ore ce începu a i se urî, se apucă ărăș de munca cea oșitoră și stricăciôsă pentru ochi.

De odată cățelușul sări în sus, ascultă vr'o două secunde, sări de pe culcușul său cel môle și alergă lătrând spre ușă, unde începu a trage cu lătrate și infuriat de portiera slobozită în jos. — Cineva bătu în ușă.

„Intrați!“ strigă dama de curte, „tac!, fugi d'acolo!“ Dar cățelușul frumos, un dar al prințului de corônă, nu avea nici de cum poftă de a asculta de stăpână-sa cea frumoasă, și nu tăcu până ce nu-l luă Friederica în brațe, ducându-se dinaintea ușei.

Portiera vijăi într'o parte și un chip d'om înalt călcă peste prag; pe nisele umeri largi zăcea un cap frumos cu o față seriôsă și curat aristocratică. O uniformă cafeniă deschisă a gardei de corp acoperea peptul viguros, și era ornată în partea stângă cu multe decorațiuni scilpitore. Era favoritul lui Frideric cel mare, contele imperiului Eustache V. Görz de Schlitz, numit de Görz, grand maitre de la garderobe du roi.

O roșată învăpăiată se puse în primul moment peste fața baronesi, fu însă îndată înlocuită prin o paloare înspăimântătoare. Dar ce scolă prôtă ar fi viața de la curte, decât Friederica n'ar fi învățat a cômanda simțimentelor sale. Acum apăru în realitate cu totul liniștită și se arată un zimbet grațios pe buzele ei, cu tôte că în pieptul ei era o furtună atât de sêlbatică și de durerôsă, în cât mai bine ar fi plâns.

„O rară onóre de a vă vedea aici, Domnule colonel!“ începu ea făcând o reverință cu grația desevêrsită, „și totuș“ adaose ea clintind cu ironie din ochii ei cei negri, „și totuș țice dómna faimă, că pe timpurile când verișoră mea Adelnau era încă p'aici, ați fi fost mai des ôspele acestei odăi.“ La aceste vorbe-l invită cu o mișcare grațiosă a mânei să ședă, și se puse însăși, după ce aședase cățelușul pe covor, în colțul divanului de mătase roșă.

Contele era evident în mare agitațiune și perplexitate și-și căuta cumpêtul, punându-se încetinel și cu luare a minte în jos.

»Deu aș fi îndrăznit de mult a vă face omagie mele, grațiosă domnișoră, decât serviciul nu m'ar ține legat de persoană regelui; scitiți că Maiestatea sa în timpul din urmă este chinuit foarte tare de reumatism și că părăsesce foarte rar castelul de la Sans souci. Tot timpul ce-mă mai rămâne după

serviciul militar și cel de pe lângă persoană regelui, aparține funcțiunelor mele de curte, cu care sunt destul de împovărat.«

»Sunte-ți de compătimit Domnule conte« zimbi Friederica glumind, »ba țeu, câtă osteneală pentru a vă apăra; însă totuș nu vă dau credință destulă, dar vă pardonez cu marimimosităte, țise cu seriositate comică. Vai cât îi era de greu a glumi.

»Credeți că nu este de cât o scusă nepotrivită, țicându-vă că sunt ocupat? Ei bine ce ați țice, decât chiar și astăzi aș avea de a mulțami unui oficiu onórea și fericirea acestei visite?« Colonelul pe când vorbea, ținea ochii țintiți la pământ, ca și când ar căuta după cuvinte și întinse mânușile, pe care le scosese din distrațiune, cătră cățeluș. Dobitocul mititel, tot de-a-una gata de a se juca, apucă una din mânuși și o trase din mâna contelui, pentru a-l róde liniștit într'un unghii al odăei.

Friederica se profită de ocaziunea pentru a ascunde nelinisea și perplexitatea sa și-și dete cea mai mare silință pentru a relua cățelului prada sa. Vêđend în fine dama de curte zădărnicia ostenelelor sale, se puse ărăș pe divan lângă conte, puțină roșie de încercările făcute.

»Bine am înțeles, ați venit în afaceri la mine?« întrebă cu un zimbet care denota necredulitatea ei, »cum, ce ai putea trata cu mine?«

»Am venit din ordinul reginei, Maiestatea sa doresce a vă cunósce și vă comandă prin acesta pe mâne la serată care se ține în Schönhausen.«

»Cum, este cu puțință? regina voiesce să mă vêđă?« întrebă Friederica iute, și bucuria de a se vedea realizându-se o dorință de mult resimțită, îi învăpăia fața. Cu tôte că regina Elisabeta Christina ca soția lui Frideric al II. nu avea nici cea mai mică însemnătate politica, ba nici chiar socială, căci trăia cu totul retrasă și pentru sine în castelul Schönhausen, totuș trecea de o mare onóre, de a fi chemată la Maiestatea sa, o distincțiune de care aveau parte mai cu semă numai dame mai înaintate în vêrstă; ăr care era o dată invitată, aceea purta pentru curte timbrul virtuți nepătate, căci regina ștudia viața respectivei mai înainte de a chema la dênsa și era foarte sensibilă în cestiuni de onóre și de morală.

»M'am grăbit a vă aduce acesta scire, dómna mea« țise Görz cu politeță, »și mă profit de ocaziune pentru a vă exprima urările mele pentru recunóscrea multelor D-vóstre calități, urmată și din această parte.« Ii luă mânișora ornată cu brilante și o sâruta cu deplină galanterie cavalerescă.

Friederica tresări la acest contact și se pãli, nu îndrãzni însă, ca să-și retragă mâna ei din a sa, ci plecã numai ochii tremurând puțin, când vêđu privirea întinsă și infocată cu care cavalerul se încerca a cefi în fața ei, ce ar sta scris în inima ei pentru dênsul și despre dênsul.

Urmă o tăcere penibilă dar foarte inteligentă pentru amândoi. Contele Görz, el îndrãzni mai întâi a țice cu intimitate: »Sunt mai mult un om de arme de cât curtisan, și-mă place a merge drept spre ținta, pe care mi-am pus-o. — Mă cunósceți, urmă după o pauză scurtă, »cunósceți familia mea, scitiți tot o dată, că atât prin rangul meu cât și prin averea mea, pot să-i fac soției mele o pozițiune strălăcită la curte. Spuneți-mi curat, voiți să fiți contesa de Görz?«

Friederica stete un timp înroșită, cu ochii plecați, dinaintea bărbatului mândru și frumos, pentru care bătea inimele multor femei superbe din Berlin; se luptă cu sine, inima voia să ia câmpii cu mintea; dar la timp încă scutură plină de energie slăbiciunea de la sine și se uită contelui drept în față. Buzele nu-i tremurau, vocea i suna onorată cu o oferită, pe care ăr țice acum: »Excelența voastră m'a onorat cu o oferită, pe care orî ce altă damă de la curte o ar accepta fără nici o chibzuelă. Eu nu țic nici da, nici ba, dar voiesc să vă spun o istoriôră, — ș'apoi să decideți chiar d-vóstră, căci sunteți un gentilom și veți fi drepti.«

Contele se mișcă neliniștit pe scaunul său în sus și în jos. Scena luase o direcțiune penibilă; — ce dor nu voia să-și mărturisască vr'un păcat de tinerețe, înainte de a se face mirăsa, sau să-i spună, că nu-l poate iubi, că inima ei aparține altuia, dar că totuși n'ar fi indispusă de a deveni contesa de Görz.

III.

Tote aceste gânduri i trecură iute prin minte, dar era pré desăvârșit om de lume, de cât să nu fi putut stăpâni dispozițiunea sa neplăcută; deci se plecă adânc și dișe: vë mulțămesc pentru indulgența d-vostă; grațiosă Domnișoră sper înșă a justifica opiniunea d-vostă cea bună și a mē purta conform. Fața sa primise expresiunea unei nepăseri nobile și unei răceli liniscite.

»Mē veți indatora la cea mai mare recunoscință« incepu dama de curte și, ca și când ar voi să-și reculégă gândurile, inchise pentru câteva momente ochii.

»Cunósceți Hohendenzin?« intrebă ea fără veste.

»Cum să nu? Acolo m'am născut și acolo am fost crescut până ce am intrat în ôste.«

»Bine, așa dară trebuie să vë aduceți aminte de castelul de vânătoare dintre Hüllen și Hohendenzin; excela prin arhitectura sa grațiosă, prin ferestrele sale arcate și zugrăvite, prin colonadele, verandele și balcônele sale.«

»Sciu, Sciu, îl cunosc prea bine,« respunse contele minunat de cunoscința exactă ce avea Friederica despre localitate; »era proprietatea nănașei mele, a baronesei Adelnau, care-lă cumpărase dela tată-meu, și-i dedese numele ei.«

»Așa-i, baronesa Adelnau era sora mume-mi. — În acest castel se petrece istoria mea. Să fac acum cincisprezece ani, era într'o di de Maiu — intregul Adelnau era o singură flóre — când veni o damă în vizită la locuitorii castelului. Era baronesa Uechtriz, devenită în curând văduvă, o femeie jună și frumoasă, cu unicul său copil, o fetiță de 10 ani. — Într'o după prîndă era să vină în vizită un june cavaler, contele Eustach de Görz, étă pentru ce Alexina de Adelnau pornise cu verișoră-sa pe drumul dinspre Hohendenzin; amândouă copile erau de o vîrstă, egale de sburdalnice, și Alexina fugi părăsind pe verișoră-sa, care tocmai culegea la floricele albastre numite: »nu mē uita,« legândule în buchet. Apoi făcu o cunună din aceste floricele și din foi de trestie — dar pardonati domnule conte, sunt datore a vë da o descrițiune despre această fetiță, și-mi voi indeplini acum această datorință, cu tôte că veți fi recunoscut persóna în cestiune. Friederica de Uechtriz era frumoasă, supțirică, avea ochi negri minunați, o peliță pe care n'o vătămase încă nici o rața de sóre cu sărutatul ei indiscret dar avea — pēr roșu.

Vocea Friederichei tremura tare, fruntea contelui se puse în crețe — își aduse aminte.

»În acest pēr roșu, care era des și lung, și care desfăcut prin alergătura sêlbatică, cădea în plete incurcate peste umeri și peste spate puse copila cununa cea frumoasă. Întru târziu, când sórele stetea deja sus pe bolta ceriului, Friederica se întorse veselă și sburdalnică prin dumbrava de fagi, către castel. În apropierea porții de la curte, care avea doi stilpi ornați cu câte un cap de cerb cu cörne mari, doi călăreți ajunseră pe copilă; ea se uită spre ei: era un băiat mēndru și frumos urmat de un valet, un băiat imbrăcat cu o jachetă de catifca violetă deschisă, cu dantele pe la mână și pe la gât, cu o pălărie în trei cörne, impodobită cu pene, cununând buchetele sale blonde.«

Contele la această descriere avantajiosă își inceleștă gura, căci presimțea, ceia ce avea să urmeze și își represinta scena sciută fôrte bine, cu tôte că d'atunci trecuseră apröpe sêsesprezece ani, și că nu gândise mai nicî o dată în tot decursul timpului la aceea întâmplare.

»Călărețul« se gândi copila, era de bună sémă cel as-

ceptat« continuă dama de curte după o mică pauză, „el sări de pe cal și aruncă hățul valetului său, érá fetița se apropiă cu sfielă și intinse contelui Görz cununa de »nu-mē-uita.«

»Fugi d'acolo ființă scârbosă, ori vrei să mi arți cu pêrul tēu roșu, frumoșă mea haină de gală.« Valetul rise din rêsputeri la această glumă pröstă a stăpênului său, ér băiatul lovi fără milă umerii goi ai copilei. Friederica sări înapoi, se uită cu ochii ei cei negrii la acel nerușinat, apoi se aruncă ca o pisică sêlbatică pe peptul junelui conte, care sguduit de atacul neasceptat, cădu jos pe érbă. Friederica cu mâinile ei gingașe brăzdă cum se cade obrațul băiatului.

»Dacă asta-i galanteria ta« țifni ea tremurând de necaz, »apoi na asta pentru lovitura ta; «creatura scârbosă« mi-ö păstrez pe de altă dată. Sē sculă mânăosă, ridică cununa care zăcea încă la pământ, și aruncându-o către băiat, care n'apucase încă a sē scula, — i dișe. »Na, conte Görz, »nu mē uita.«

»Afară de valet, care trebuia să țină caii și nu putea să-i vină întru ajutor micuțului său stăpên nu observase nimeni scena de luptă. — Contele Görz își aduse mai întâi toaleta deranjată în ordine, apoi se duse în castel. Fata cea mică cu pêrul roșu ședea înșă într'un unghiü, în filigoria din grădină și plângea amar. Nu éși din acel unghiü ascuns de cât numai după ce plecaseră óspele éráș pe pörtă afară — și numai acum află contele Görz, că creatura scârbosă cu pêrul roșu, care era să-i arță haina cea frumoșă de gală — este baronesa Friederica de Uechtriz cea serbătorită și cea adorată.« —

Friederica se aruncă în colțul divanului, o lacrimă strălucia sub genele ei cele lungi. Privea dinaintea sa în tăcere. Nici contele Eustach nu era în stare de a vorbi, ședea posomorit în fotoliu, și imaginea care se improspătase prin narațiunea Friederichei în memoria sa, trecu încet încă o dată dinaintea spiritului său. În timpul său, această istorie-l supérase fôrte tare, și ranele ce-i făcuse mica Friederica pe obraz și pe grumaz se vindecaseră numai după vr'o câteva zile, apoi uitase înșă cu totul de acest accident.

»Pare că vë aduceți a minte?« intrebă Friederica ridicând ochii cu sfielă.

»Im aduc a minte grațiosă domnișoră, ce cereți de la mine? dișe Eustach sculându-se cu privirea cruntă.

»Vë intreb, ce să fac?« șopti dama tresărind.

Contele se uită lung la ea, nu era înșă în stare de a prinde o privire de la dēnsa, căci ținea ochii plecați. Ori ce alt tēner ar fi înțeles, că frumoșă damă de curte n'ascepta de cât un cuvânt de preveniență pentru a-l pardona, Eustach înșă era pe deplin convins, că ea numai cochetéză cu el pentru a-și ride de jertfa rêsburării ei. D'aceia era de părere, că trebuie să i sē opună cu mândrie bărbătescă; era decis a renunța de ea. Înșă — acum ridică ea ochii înspre el cu atâta blândetă il privi așa de minunat — asta nu putea fi cochetărie și tôte intențiunile sale periră de-o-dată.

li prinse mâna cu pasiune și dișe incetinel dar turmentat :

»Dacă voiți să vë resbunați asupra contelui, care atunci era un băiat copilăros și intrecut și care nu v'a recunoscut în persóna fetiței, atât de sêlbatic în acel moment, decât nu-l puteți erta în adevăr, apoi spuneți-i un adio amical, și suntem acuițați. Dacă înșă iubiți pe acel bărbat, care vë oferă inima și mâna sa, sau decât sunteți cel puțin de părere, că lați po- tea iubi, apoi pardonati-l, căci să căiesce amar de nebulia sa din tinerețe, și étă-l dinaintea picerelor dv. asceptând sentința ce veți pronunța.

Sē lăsă pe genunchi, și Friederica mai întâiu palidă și fără mișcare se aplecă spre el urmând unui indemn intern și șopti incetinel: „Te ert, Eustach, căci te iubesc.“ Il cuprinse cu brațele ei cele frumoșe și cădu la peptul lui.

Tötă mândria ei era sfărămată, mânia ei nutrită de ani și ani, nutrită chiar în contra amorului ei născând, pe care-l recunoscuse numai de ună-qi prin întrebările unchiului, accia

mâniă vechiă perise dinaintea cuvintelor contelui. Pe când își repetau neincetat, cât se iubesc de tare, și pe când își jurau credință eternă, uitară amândouă de datorința lor, și nu-și aduseră aminte de ea, de cât în momentul, când sunetul ceasornicului le spunea că este deja la șese ore.

IV.

Dineul văduvei princese de Prussia nu era încă terminat, dar Friederica căpătase dispensațiune, deci putea să se retragă de vreme. Toți admiraseră astăzi mai mult ca ori când frumsețea ei strălucitoare și nimeni nu scia cauza viociunii ei atât de opuse melancoliei ce arătase în zilele din urmă.

Peste puțin o vedem pe Friederica imbrobodită în un șal, pe strada întunecată, urmată de camariera ei, apucând în grabă spre Wilhelmstrasse, unde era palatul contelui de Finkenstein.

În coridorul palatului și se Friederica către camariera ei să se oprască acolo, și se urcă singură pe scara luminată și acoperită cu covore de paie în etagiul al doilea, unde ședea generalul. Ajunse dinaintea ușii cabinetului său, dar se opri nehotărâtă; nu scia, să-i spună ea însăși totul său să-i comunice noutatea prin Agata? Avea ea o sfielă dinaintea domnului bătrân, acum când voia să-i spună despre logodna ei, și era în adevăr gata să apuce spre odaia Agatei, când de o dată o voce internă, o făcu să-și ia seama.

Să decise îndată, bătu în ușă și intră în odaiă.

»Bună seara unchiule« și se mergând iute spre veteran care știa iubita sa gazetă și-l sărută.

»Ciorilor Fritzi, singură așa târziu? S'a întâmplat ceva? cu aceste cuvinte sări Finkenstein de pe scaun.

»De sigur unchiule« zimbi Friederica învingându-și sfiela »s'a întâmplat un lucru mare, și am voit că tu să fi cel din tăiu care-l afli, pentru ca să-mi poți gratula mai întâiu.«

»Da, fetiță, mă bucur de toate ce-mi spui, dar nu înțeleg, exprimă-te mai apriat. Ce s'a întâmplat la naiba.«

»Ei bine unchiule dragă« și se Friederica trăgând cu sfielă de mânușile ei, »din idila noastră cea frumoasă cu florile și cu reumatismul — nu poți — să fiă — nimic, — ca ei sunt logodită — și obraji ei deveniră ca para focului.

»Fritzi, copila mea, ce-i, de ce se poate« exclamă Finkenstein cu bucurie și sări iute în sus, »o, hu reumatismul!«, gemă însă îndată și se lăsă éraš pe fotoliul său, — — »și cine este fericitul care voește să ne fure pe Fritzi a noastră? Este demn de amorul tău?«

»O, și încă ce demn!« răspuse baronésa cu ochii strălucinți de mândrie. »este contele Eustach de Görz.«

»Contele de Görz!« strigă bătrânul plin de bucurie și surprins, »ba deșu, ai noroc, și încă un noroc deosebit. Scii că Görz este cel mai bogat om din Meklenburg?«

»O, asta mi-e tot una, dragă unchiule, sciu numai că mă iubesc«, șopti Friederica lipindu-se cu intimitate lângă omul bătrân.

»Și astea toate au venit așa de grabă, dar ce va fi acum cu — celălalt, sci, cu acela pentru care ai săptămână voiai să mori — și se Friederica cu sfielă.

Friederica se făcu roșă ca racul: »Că-ți acela este ginere-meu,« șopti rușinosă.

Apoi i povesti bătrânului istoria fetei cu părul roșu și a băiatului cu haina de gală, i spuse despre ura și amorul ei, recunoscând acum cât fusese de prostă, de susținuse ura ei un timp așa de îndelungat. — —

A doua zi regina Elisabeta Cristina prezentă în Schönausen curții sale pe mirésa strălucită a contelui Görz de Schlitz.

Călătoriile de nuntă nu erau la modă pe atunci, și totuși era o călătorie de nuntă, care se întreprinse de părechea cea jună. Îndată după cununie se duseră la Hohendenzin, în castelul familiei Görz. Să înțelege că ajunseră și la Adelnau. Merseră braț în braț singuri la locul de luptă de odinioară, la

locul unde se văduseră pentru prima dată și unde se despărțiră cu o ură infocată unul de altul. Tot acei fagi vechi steteau împrejur, tot aceia pórta cu colónele acoperite de verdéță și cu câte un cerb pe dênsele, și tot acel castel drăgălaș se vedea în fundul sceneriei — și totuș cum se schimbase toate de atuncea.

Tinera femeie își ascunsese cu sfielă obrazul ei frumos la peptul bărbatului ei: »Cine ar fi cređut« șopti ea.

Contele o sărută și și se: »Mai scii, iubită, ce mi-ai strigat atunci la adio?«

»Nu mă uita« și se conțesa lipindu-se și mai tare de dênslu și ridicând ochii spre el; în loc de răspuns el o îmbrătoșă cu foc.

O istoriă naturală pentru școléle poporale.

(Dare de samă de I. Dariu.)

A apărut de curând numai un nou opșor didactic intitulat: Curs metodic de Istoria naturală, pentru școléle poporale de Ipolit Ilasievici, profesor gimnasial. Partea I. Brașov, Tipografia Alexi. Prețul 30 cr.

Cu vie satisfacțiune, — o mărturisesc, am luat condeiu în mână spre a face o mică dare de samă despre acest manual, după cât pricep și eu metodică tuturor obiectelor din școléle primare și după cât im e permis a vorbi ca dascăl de școlă în respectul acesta.

A lucra un manual didactic pentru învățământul inferior și pentru care e lucrat și cel amintit, ori cine, care are numai puțină idee de școlă, scie, că nu e așa lucru ușor, precum ar crede póte éine-va, ba póte e de multe ori mai greu, ca a lucra un manual pentru învățământul superior. Un atare autor, ce s'ar apuca să lucreze un manual practic și corespunđător pentru școléle primare, trebuie să cunoscă din fundament cele mai noue descoperiri și principii pedagogice-didactice pe terenul științei de care se ocupă și a manualului, ce vrea să-l dea în raport cu celelalte obiecte de învățământ alătura cu el și în raport cu pozițiunea și cerințele școlélor noastre în ziua de azi. Trebuie dar în atare cas pre lângă cunoștințe științifice și un număr suficient de cunoștințe pedagogice-didactice, séu mai bine pre lângă teoriă trebuie și puțină praxă. A lucra un op fără a avea și praxa subiectului de care te ocupi, poți fórte ușor cădea în inconștință flagrantă cu acest lucru. Asta s'a dovedit din destul de esperiința șilnică. S'a văđut d. e. manuale lucrate de profesori din școléle mai inalte pentru cele elementare, ținând acesta de un lucru ușor, dar când colo manualul din punct de vedere științific era bine lucrat, ér din punct de vedere pedagogic-didactic, era prea pe departe de a fi practic și corespunđător scopului pentru care se lucrase.

Nu așa însă stă lucrul cu manualul din cestiune al d-lui Ilasievici, care póte de și n'a avut praxa nemijlocită, ce s'ar fi cerut la lucrarea lui, totuși acesta s'a satisfăcut prin ceea că d-nul profesor și-a câștigat acea praxă în mod mijlocit, intrând în relațiuni deaprópe cu unii dintre cei mai desteri și mai esperți învățători ai școlélor primare și discutând cu ei din fundament tot ce s'a cerut ca lucrarea să iasă bună și corespunđătoare scopului. Și i-a succes de minune. Cu acestea nu vrem nici decât să facem complimente d-lui profesor. fără a spune adevérul suntem datorii totdeuna. Manualul d-lui Ilasievici, o premitem de la început, caută a satisface din toate punctele de vedere tuturor cerințelor și condițiunilor, ce sunt de lipsă să se prevadă și să se ia în de aprópe considerare la lucrarea unui op-didactic, precum e și cel amintit. Și cutezăm a și se, că manualul amintit e cel mai bun din câte cunoscem până acuma și e vrednic a se introduce îndată în toate școléle noastre poporale. Nu negăm nici acia, avurăm norocirea a mai vedea încă și înainte de acesta câteva manuale de felul acesta destul de bune, așa e manualul de istoria naturală al d-lui C. Anca și al d-lui Dr. D. P. Barcian, însă e sciu, că totdeuna ce e bun are de inimic pe ce e mai bun și aci s'a adevérit în faptă.

Dar ca să ne putem convinge și mai chiar despre cele afirmate, credem de necesar a intra puțin în amănuntul cărții de care ne ocupăm aci.

D-nul autor pe 68 pag. oct. mic ne descrie în mod sintetic mai multii indiviđi din toate trei regnele naturii. Și anume:

A. Animale. I. Mamiferele: 1) pisica. 2) calul. 3) boul. 4) porc-ul domestic. 5) veverița. II. Pasérile: 1) găina domestică. 2) porumbul

domestic, 3) găscă domestică, 4) barza séu cocostărcul, 5) uliul mare, 6) ciocărlanul de câmp. III. Reptilele: 1) șopârta verde, 2) năpârca séu vipera. IV. Bróscele: brósca verde. V. Pescii: crapul. VI. Insectele: 1) gândacul de Mai, 2) albina de stup, 3) Fluturile de varză, 4) musca de casă. VII. Păiangeni: păiinginele cruciat. VIII. Raci: racul, IX. Vermii: rîma.

B. Mineralele: I. Metalele: 1) ferul, 2) argintul. II. Petrele: 1) cremenea, 2) calcarul. III. Mineralele inflamabile: puciósă séu sulfurul. IV. Sărurile; 1) sarea gemă séu sarea comună, 2) pétra acrá.

C. Plantele: 1) poponetul séu sălătuca (ficaria verna), 2) angicelul séu primula folositoare, 3) agrișul, 4) porumbelul, 5) prunul, 6) mărul, 7) sugelul alb, 8) tulipanul, 9) măceșul séu rosarul sélbatic, 10) cépa, 11) mazărea, 12) sécara, 13) solanul tuberos.

Pre lângă acestea mai fie-care individ ce-l descrie, sé comparéză cu altul premers cu privire la tóte notele caracteristice, ce sau spus despre fie-care. Individii sé constituie apoi in grupe. Fie-care grupă pórtă apoi un resumat cu întrebări: a) după deósebiri, b) după aséménări și in urmă comparațiune între notele caracteristice ale acelor grupe. Tot același proces sé observă apoi și între regne. Resumatele și comparațiunile, — sé înțelege de sine, sé făcu in mod analitic.

D-nul autor nu cere să se tracteze mulți indiviți și să sé grupeze așa sistematic in mod științific până in amenunte, cu precisiune și corect. Numirile indiviților, precum și a părților singuraticale ale lor și a însușirilor, activităților și a funcțiunilor lor, s'au dat, — pre cât s'au putut cele mai comune și mai cunoscute de popor, ér unde nu s'au putut, s'au ținut de terminul științific. Preste tot stilul (cu prea puține observări) e curat chiar și precis, că póte fi înțeles cu destulă ușuritate de copii școlélor primare. Hărtia e bună. Tiparul de asemenea e curat și servește de laudă tipografii nóstre romănesci din Brașov. Prețul încă e destul de moderat.

Vor dice insé unii dintre frații invétători, mai lacomi de progres, că manualul cu tóte acestea cuprinde prea puțin material; alții apoi ceva mai lași vor observa că cuprinde prea mult material și că ce e mai de lipsă și mai însemnat din istoria naturală sé póte afla și in cartea de cetire și că prin urmare a mai introduce și un manual separat de istoria naturală, ar trece preste principiile economiei și ale didacticei ce trebuie să sé observe in școlă. Insé lucru nu stă așa. Mé rog să ne lámurim bine! Celor dintăi le răspundem și-i rugăm să nu precipiteze lucrul, ci să aștepte încă puțin, că in curénd, — după cum sunt informat, D-nul profesor va scóte la lumină și partea II. din cursul D-sale de istoria naturală, care se va ocupa mai mult cu noțiuni elementare de Antropologiă și care e de mare lipsă pentru școléle nóstre populare și cu care 'și va completa cursul de istoria naturală deja început. Ér celor de al doilea le răspundem, că de și cartea de cetire cuprinde mult material din istoria naturală, precum și trebuie să cuprindă, totuși nu esclude nici de cât manualul separat, decă nu sé completéză unul pe altul. Nu-lú esclude din două puncte de vedere: întâi materialul respectiv, ce sé află in cartea de cetire, nu e luat într'o ordine așa sistematică precum sé cere și al doilea in cartea de cetire e risipit séu răspândit printre celelalte bucăți de cetire, pre când in manual sé află adunat și consolidat într'un întreg organic și prin urmare și mai ușor de înțeles și însușit din partea școlarilor. Afară de acésta chiar și »Normativ școlar,« pretinde că in anii cei din urmă ai școlélor primare din istoria naturală să sé tracteze ca obiect separat.

Terminând aceste modeste observări recomand din parte-mi cu tótă căldura colegială tuturor fraților invétători a-și pune in praxă încă de acum acest manual destul de practic și de corespunzător intru tóte cu justele nóstre așteptări in specie și cu cerințele școléi primare in genere.

Societatea de lectură a junimei române dela gimnasiul rom. cat. din Cluși s'a constituit in 23 sept. st. n. pe anul scolar 1882,3 in modul următor: De Preside s'au ales Gavril Tripon stud. de cl. VIII. — Notariu Vasiliu Vutca stud. de cl. VII. — Secretariu Romul Ramontian stud. de cl. VIII. — Casar Aureliu Pop stud. de cl. VI. — Bibliotecar Vasiliu B. Pop stud. de cl. VIII. — Vicebibliotecar Avram Horvat stud. de cl. VI. — Controlor Petru Fornea stud. de cl. VII. — Redactori la fóia societății »Speranța« Iuliu Carsiai stud. de cl. VIII. — și Georgiu Popescu stud. de cl. VI. — Membrii de incredere: Aureliu Porutiu și Valeriu Abuiu, ambii stud. de cl. V.

Editura tipografii Alexi Brașov.

Șaradă bisilabică

de Nan Busioc.

Ce fericire nemărginită
Când la iubita cea mult dorită
Pentru întâia dată poți dice
Vorba ce prima să ți-o explice.

Dară a doua gróză vestește
Rupe și sparge și prăpădește
Când la bătaia cruntă pornește
Și-apruga-i gură gróznic răcnește.

Nu e aromă nici mai iubită
Dară nu este nici mai hulită
Ca și aroma lui cea vestită
Ce pretutindenți e răspândită.
Deslegarea in Nr. 12.

Deslegarea gâciturilor din Nr. 10.

a) Gâcitură silabică.

1. B a cl a v A
2. A n t i v a r I
3. V e c i N
4. A n A
5. R o M
6. I n o c e n t O
7. A m n a R

Bine au deslegato: D-nii Titu I. Popoviciu, Brașov, Petru Bariț, Brașov, d-nele Maria G. Ludu, Preșmer, Eugenia N. Muntean născ. I. Verzea, d-ra Elena I. Verzea, D-na Paraschiva I. Dariu și D-șóra Eugenia Popescu din Satulung.

b) Gâcitură de semne.

Adio! ah nici odată
N'am cređut că pe pământ
A mea inimă 'ntristată
Va rosti acest cuvânt;
Dar tu însași tu pe care
Te aveam tainic Dumneđeu
Ai voit fără 'ndurare
Să jertfesc amorul meu.

V. Alecsandri.

Bine au deslegat-o: D. Demetriu Opra in Lugoș, D-na Maria V. Rațiu și D-ra Ana A. Brândiă in Illeni, D-na Maria G. Ludu in Preșmer, D-na Eugenia Munteanu născ. I. Verzea și D-na Paraschiva I. Dariu Satulung, D-ra Elena I. Verzea și D-ra Eugenia Popescu Satulung.

Poșta Re-

dacțiunei.

Apropiindu-sé terminul primului semestru ce sé incheiă cu 15 Octombrie, începénd la 1 Novembre al doilea semestru, in care voim să inzestrăm fóia cu ilustrațiuni, rugăm pe toți, cei ce sé interesează de jurnalul nostru, ca să sé aboneze cât mai neintârziat, căci decă până la 1 Novembre nu ni vor incurge abonamente mai numérose de cum am avut până acum nu vom putea ilustra fóia.

Cătră Domni! poeți. In timpul din urmă ni-au sosit atâtea poesii in cât ni-au fost cu neputință de a ceti măcar parte din ele, astfel dară n'am putut încă alege pe cele mai bune pentru tomul nostru liric, in care de altminteră trebuie mai întâiu să terminăm colecțiunea de versuri populare începută de mai mult timp. Dar parte din acele poesii pe care am apucat a le ceti până acum ne impun datorita ruga pe respectivii versificatori » cari s'au decis a da publicității poesiile Dumniilor « să nu scape nici de cum ocaziunea ci sé citésca cu luare a minte tractatul nostru »noțiunii de estetică,« unde tocmai in numerii de față sé vorbește pe larg despre poesiă, căci au mare necesitate de a cunósce esența acestei arte divine, maltratată de Dumniilor cu atâtea necruțare. Presupunem că n'o fac din vr'o réutate ci numai din nepricepere de cauză și sperăm că nu ni vor lua in nume de réu acésta observare, făcută spre binele Dumniilor, spre ușurarea sarcinei nóstre și in folosul poeziei naționale. Salutare Dumnilor mei, salutare.

Redactor responsabil: Theochar Alexi.